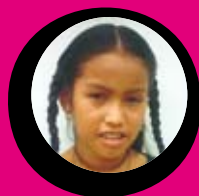

LÆSERAKETTEN

Alle børn har ret til
uddannelse.
IBIS er med til at sikre,
at alle børn i verden
kommer i skole.
Når du læser
historierne i
LæseRaketten,
er du med til at
sætte fokus på børns
ret til skolegang.

Ibis
Uddannelse skaber udvikling

LÆSERAKETTEN

Velkommen til LæseRaketten 2011 / 4

Forord / 6

AF CARSTEN JENSEN

HØJTLÆSNING

De andre i skolen talte volapyk / 9

AF LISE JOSEFSEN HERMANN

Ildens oprindelse / 15

TRIN 1

Lezly er guarani-indianer / 18

AF LISE JOSEFSEN HERMANN

Kultur og tro / 25

Ræven Antonio / 26

FORTALT AF C.I. HUACANAPI

TRIN 2

Bunkeren / 31

AF ANNE-MARIE DONSLUND

Djævlens sølvminen / 39

AF LISE JOSEFSEN HERMANN

Natur og klima / 45

Venskabsknob / 47

AF METTE FINDERUP

En sang til kærligheden / **55**

AF LISE JOSEFSEN HERMANN

Dreamteam: Ligesom Messi / **61**

AF GLENN RINGTVED

En skole alle børn forstår / **70**

Hjælp børn i Bolivia – og vind seje præmier / **72**

Aktionsuge med puslespil, mad og historier 9. – 13. maj / **74**

TRIN 3

Iqbalowich / **77**

AF MANU SAREEN

Yhonny – den råbende billetsælger / **88**

AF LISE JOSEFSEN HERMANN

Minoriteter og fordomme / **92**

Stram op! / **95**

AF PETER KÆR

Mega media / **100**

Så kom Noguerra i skole / **103**

AF HANNE SELNÆS OG PEDRO DAMBI

Sådan gik det Hele Verden i Skole 2010 / **106**

Kampen mod fattigdom / **108**

Forfattere og illustratorer / **110**

Velkommen til LæseRaketten 2011

Kære elever og lærere

LæseRaketten er i år fløjet til Bolivia midt på det syd-amerikanske kontinent. Et utrolig smukt land med sneklædte bjerge og frodig regnskov, men også et land med en voldsom historie, der handler om undertrykkelse af den oprindelige indianske befolkning i landet. En undertrykkelse, der bedst kan beskrives med en historie, jeg fik genfortalt, da jeg besøgte landet.

Langt ude på landet i Santa Cruz-provinsen ligger store gårde, som ejes af storbønder. Gårdene ligger i et område, hvor guarani-indianerne lever. Indianerne arbejder på gårdene, men tjener kun ti kroner om dagen. De er derfor ofte tvunget til at låne penge af gårdejereren, og efterhånden får de så stor en gæld, at de aldrig vil være i stand til at betale den tilbage. Det kalder man gældsslaver.

På disse gårde får nogle af arbejderne oven i købet deres frokost serveret i et hestetrug og må spise maden med hænderne. Samtidig bliver der talt nedsættende til dem og gjort grin med deres sprog og traditionelle klædedragt. Historien fortælles af Guido Chumiray Rojas, en stolt bolivianer, som sammen med IBIS arbejder på at skaffe gode skoler til guarani-indianernes

børn i provinsen. For som han selv siger: Ingen mennesker skal behandles så skidt! Og vejen frem hedder uddannelse.

Der er hele 37 sprog i Bolivia, hvor IBIS arbejder for, at børn kan komme i en god skole. Det betyder blandt andet, at børnene bliver undervist på et sprog, de forstår. Kontrasten til Guidos historie er stor, da jeg besøger guarani-indianske og quechua-indianske børn i de skoler, IBIS støtter. Her møder jeg glade, stolte og dygtige børn, som kan læse på både spansk og på deres eget indianske sprog.

Jeg håber, I vil glæde jer sammen med mig, når I læser om børnene i Bolivia, og jeg håber, I vil nyde, at I kan læse, når I sidder med de sjove og fantasifulde historier i LæseRaketten.

Skulle I være i tvivl om, hvorfor vi sammen vil sikre alle børns ret til en uddannelse, så læs Carsten Jensens forord, som kommer herefter, for så tror jeg ikke, I er i tvivl.

Rigtig god læselyst

Helle Gudmandsen

Forord

AF CARSTEN JENSEN · ILLUSTRATION: MILLE ETTRUP KLEIN

Har du nogen sinde forestillet dig, hvordan det er ikke at kunne læse?

Det er jo ikke så mange år siden, du lærte det, og måske kan du stadig huske, hvordan det var. Du følte dig nok lidt handicappet, og du var hele tiden afhængig af, at andre hjalp dig. Det var både besværligt og irriterende. Det kan faktisk godt være møgirriterende at være barn. Især hvis man ikke kan læse.

Når man ikke kan læse, er det ligesom at være spærret inde i et lille rum, hvor der hverken er døre eller vinduer. Du kommer til at lære det rum temmelig godt at kende, hver lille revne i gulvet, den smuldrende mørtel mellem murstenene, spindelvævet i hjørnet. Det er hele din verden. Du kender ikke andre.

Når du kan læse, er der et vindue, du kan se ud af, og en dør, der inviterende åbner sig. Du får røntgensyn. Du kan se tværs gennem bjerge og helt til verdens ende. Du kan også se ned i jorden, hvor de døde ligger, og høre, hvad de engang tænkte. Når du kan læse, kan du på et sekund komme til at stå ved siden af en, der i virkeligheden bor 10.000 kilometer borte, og mennesker, der levede for 1000 år siden, taler til dig. For de har engang skrevet deres tanker ned, og når du sidder med den bog, de skrev, giver de deres tanker videre til dig. Selv de største afstande i tid og rum betyder ikke noget, når du har en bog i hånden.

Du tænker måske, at alt det kan du da også opleve, når du tænder for fjernsynet. Men

kameraet viser dig kun mennesker udefra. Når du læser, hvad de selv har skrevet ned, oplever du dem indefra, og det er ligesom at tale med en god ven. Derfor er den bedste måde at blive venner med verden på også at gå i skole og få en uddannelse.

I verden i dag er der 69 millioner børn, der ikke går i skole og aldrig lærer at læse og skrive. Forestil dig det: Der er 69 millioner børn, 13 gange så mange, som der er mennesker i hele Danmark, som sidder lukket inde i hver sit lille hus uden hverken døre eller vinduer.

Forestil dig endvidere, at alle de 69 millioner huse står ved siden af hinanden på den samme gigantiske mark med hver sit ensomme, isolerede barn indeni.

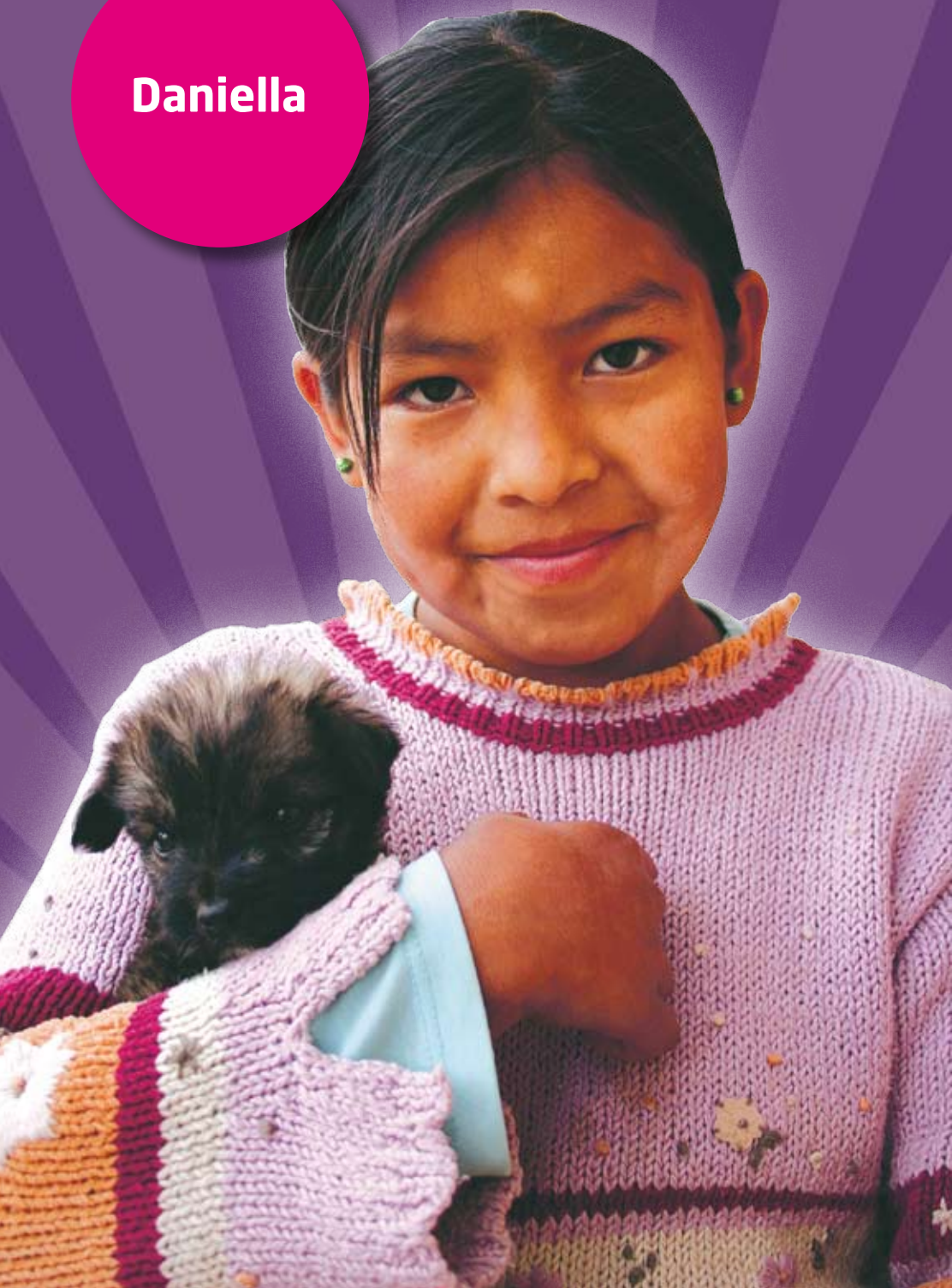
Så har du nogenlunde en ide om, hvor helt igennem tosset det er, at der er så mange børn i verden, som ikke går i skole.

Det kan godt være, at du engang imellem er sur på skolen og synes, at den stjæler din tid, og at du hellere ville have brugt dagen til at stå på skateboard eller spille playstation eller bare være sammen med dine venner.

Og det er rigtigt: Skolen tager noget af din tid. Men den giver dig en stor bid af verden til gengæld. Det er derfor, alle børn skal gå i skole. Ellers opdager vi aldrig, at vi er fælles om verden og derfor også sammen må prøve at gøre den til et bare lidt bedre sted at leve.

Daniella

De andre i skolen talte volapyk

TEKST OG FOTO: LISE JOSEFSEN HERMANN

Daniella rækker ivrigt pegefingeren i vejret. Hun kender svaret på spørgsmålet og strækker sig for at fange lærerens opmærksomhed. Hun kender næsten altid svaret, når de har undervisning i det indianske sprog quechua. Det er Daniellas yndlingsfag og det fag, hun klarer sig bedst i. Læreren kigger rundt i klassen og vælger så Daniella, der svarer korrekt på spørgsmålet. Det ringer ud til frikvarter. Daniella tager sin bedste veninde i hånden og løber ud i skolegården. Hun er stolt af, at hun klarer sig så godt i skolen. Sådan har det nemlig ikke altid været.

Daniella og hendes familie er oprindelig fra landet, og her taler man kun quechua. Quechua er et indiansk sprog. For fem år siden besluttede hendes forældre sig for at tage til Spanien for at arbejde. Det var nemlig meget svært at finde arbejde på landet. Daniella flyttede med sin bror og sine bedsteforældre ind til byen, og her taler de fleste spansk. Daniella er 10 år nu og går i 5. klasse. Daniellas far har besøgt familien i Bolivia en gang, siden forældrene rejste til Spanien. Da hun begyndte i skole, forstod hun ikke et ord af, hvad der blev sagt i timerne. Dengang foregik undervisningen nemlig på spansk, og det sprog havde hun ikke lært. Hun følte sig meget alene og savnede sin mor og far. Fordi hun ikke talte sproget, var hun den dårligste i klassen til alle fag. Hun kunne ikke forstå matematikopgaverne og rakte aldrig hånden op i spansktimerne. ”Jeg følte mig rigtig dum.

Det var, som om alle mine klassekammerater talte volapyk", siger hun. I frikvarteret legede hun heller ikke med de andre børn.

"Når mine klassekammerater spurgte mig, om jeg ville lege, så var jeg bange for, om de måske ville slå mig, fordi jeg kun talte quechua", fortæller Daniella og kigger ned i den støvede jord. Det er ikke rart at tænke tilbage på dengang.

Alting ændrede sig heldigvis, da Daniella begyndte i 4. klasse. Skolen blev en del af et IBIS-projekt, som betød, at undervisningen fra nu af skulle foregå på både spansk og quechua. Pludselig kunne Daniella forstå, hvad læreren spurgte om, og hvad matematikopgaverne gik ud på. Ganske forsigtigt begyndte hun at række hånden op i timerne. Der gik ikke lang tid, før hun var en af de bedste elever i klassen. "Nu forstår alle hinandens sprog, og det gør det meget sjovere at gå i skole", siger Daniella og smiler.

Der er rigtig mange elever på Daniellas skole. Faktisk er der så mange, at eleverne må have timer på forskellige tidspunkter, for at der er plads til alle. Nogle går i skole om morgenen,

andre om eftermiddagen og de sidste om aftenen. Daniella går på eftermiddagsholdet. Det passer hende fint, for her går hendes bedste veninde nemlig også i skole. De leger næsten altid sammen i frikvartererne. Det er lidt forskelligt, hvad de finder på. Nogle gange hopper de i sjippetov eller spiller fodbold sammen med de andre børn på skolens egen fodboldbane. I dag danser de og laver sanglege.

Klokken ringer ind igen. Frikvarteret er slut. Men det er helt okay. For Daniella og de andre børn er rigtig glade for timerne. Daniella vil gerne lige tale med klasselæreren, før timen går i gang. Der skete nemlig noget vigtigt i aftes. "Min hund fødte hundehvalpe i aftes, og de er så søde", siger hun på quechua. Læreren smiler og siger tillykke. Daniella føler sig godt tilpas i klassen og fortæller tit læreren, hvis hun har oplevet noget vildt, eller hvis hendes bror driller hende. Hun fortæller det altid på quechua, for så kan hun bedre forklare, hvad hun mener og føler. Det er jo hendes sprog, og det er hun faktisk rigtig stolt af.

Daniella hygger sig med sine to veninder, mens de holder frikvarter.

FAKTA

- Quechua er det største indianske sprog i Bolivia, hvor der findes 37 forskellige sprog inklusiv spansk. De fleste steder i Bolivia undervises der kun på spansk i skolen.
- Det er svært at finde arbejde i Bolivia, særligt i landområderne. Derfor søger mange bolivianere mod byerne. Omkring hver tredje af alle de mennesker, der bor i Daniellas by Sucre, er flyttet dertil fra landet. De er altså mere vant til at tale quechua end spansk – ligesom Daniella.
- Der er også mange bolivianere, som tager til Spanien i håbet om at finde arbejde. Ligesom Daniellas forældre. Andre søger arbejde i Bolivias nabolande, for eksempel i Argentina.
- Bolivia er Sydamerikas fattigste land og det land, hvor færrest børn lærer at læse. I skolen foregår undervisningen på spansk, hvilket skaber store problemer for de børn, hvis modersmål ikke er spansk.

Ildens oprindelse

Indiansk myte

OVERSÆTTELSE: IBIS · ILLUSTRATIONER: PETER WALDORPH

Det siges, at de første guarani-indianere ikke kendte til ilden. De led meget, når det var koldt, og de kunne ikke lave mad over ild. De havde masser af frugt, men de ville gerne spise stegt kød. De lagde kødet ud i solen, men alligevel blev det ved med at være rå.

Så en dag fortalte en lille kolibri sine naboer, at hr. Uruvú besad evnen til at lave ild, og at han brugte ilden til at tilberede sin mad.

Da guarani-indianerne hørte det, samledes de i en stor forsamling. De besluttede at sende deres modigste kriger hen for at stjæle ilden fra hr. Uruvú. Denne dristige kriger skulle være meget klog for at kunne bringe dem den flammende ild. De valgte den frygtløse Due, der havde et smukt og farverigt kostume med en lang og bred hale bagtil.

Duen tog straks af sted til hr. Uruvús land. Da Duen ankom til hr. Uruvús hus, begyndte han at snakke for at distrahere hr. Uruvú, så han kunne stjæle ilden fra ham. Mens hr. Uruvú var optaget af noget andet, tog Duen en glød og gemte den under sin lange hale. Han sagde hurtigt farvel og begyndte at gå tilbage. Efter et stykke tid gik der ild i halen. For at redde sit liv var Duen nødt til at dykke ned i den første flod, han kunne finde. Det siges, at det er derfor, at Duen nu er blevet til en ringdue,

som har en kort hale, og dens fjerdragt er askefarvet udvendig og grå og rød indvendig.

Guarani-indianerne beklagede sig meget over, hvad der var sket for Duen, men de var fast besluttede på at få fat i ilden. De mødtes igen for at vælge en ny kriger. Hr. Frø meldte sig frivilligt til at stjæle ilden, fordi han vidste, at der skulle være en stor festovre hos hr. Uruvú. Hr. Frø bad om at få den unge og kloge kriger Sol med sig på denne mission. Hvis de to rejste sammen, kunne Sol hjælpe med at distrahere hr. Uruvú. Da de ankom, så de, at den store fest var lige ved at begynde. Hr. Uruvú var ved at forberede de sager, han skulle bruge til at tænde ild. Den unge Sol trådte frem, så alle kunne se ham og gik hurtigt hen imod hr. Uruvús hus. Da han skulle til at hilse på hr. Uruvú, lod han sig pludselig falde til jorden og lod, som om han var død. Imens skjulte hr. Frø sig for at se, hvad der skete.

Hr. Uruvú så Sol falde til jorden og sagde til sine gæster:

”Vent lige et øjeblik, så vi er sikre på, han er død eller bare lader som om, for at stjæle ilden fra os.” Efter et stykke tid kaldte hr. Uruvú på sin ven hr. Flue, som var ekspert i den slags situationer, så han kunne se, om Sol virkelig var død. Hr. Flue begyndte en grundig inspektion. Først fløj han ind i munden og ud af næsen. Derefter fløj han ind i det ene øre og ud af det andet. Imens gjorde stakkels Sol sig umage for ikke at trække vejret.

Med stor tilfredshed præsenterede hr. Flue sin rapport for hr. Uruvú: ”Min herre, han er faktisk død.”

”Så lad festen begynde,” sagde hr. Uruvú. Han gav sig til at tænde ild, og gæsterne begyndte at danse rundt omkring ilden og drak velsmagende frugtlikører. Alle havde glemt Sol, der udnyttede situationen til at sparke en glød i retning af det sted, hvor hr. Frø gemte sig.

Hr. Frø slugte hurtigt gløden uden at brænde maven, fordi han havde slugt en masse sand lige inden.

Med gløden i maven løb hr. Frø af sted og var hurtigt tilbage i guarani-indianernes land. Da han ankom, kastede han gløden op, som stadigvæk havde en lille smule ild i sig. Med den ild tændte guarani-indianerne deres eget bål. Det siges, at sådan begyndte brugen af ild.

Siden dengang siges det også, at man ikke må genere frøen, fordi den engang i fortiden var en tapper kriger, som stjal ilden til guarani-indianerne. Den bør derfor respekteres og kaldes hr. Frø.

Læs flere
bolivianske myter på
ibis.dk/kulturogtro.

Her kan I også finde
opgaveforslag til arbejdet
med myter og sagn i
undervisningen.

Lezly

Lezly er guarani-indianer

TEKST OG FOTO: LISE JOSEFSEN HERMANN

Jeg hedder Lezly. Jeg er syv år og går i 1.klasse. Jeg bor sammen med mine forældre og mine syv søskende. Men min far arbejder langt væk på en stor gård. Han kommer kun hjem i weekenden.

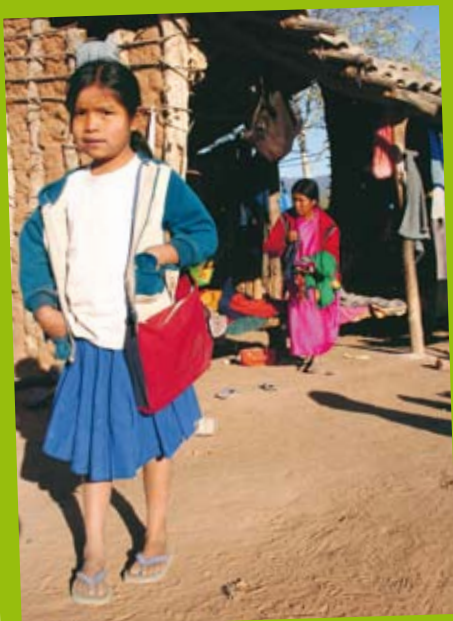
Jeg står op, før det bliver lyst. De andre sover stadig. Jeg tænder et bål uden for vores hus. Bagefter vækker jeg de andre. Vi drikker te og spiser majs-vælling. Det er mig, der vasker op.

Hver dag fodrer jeg vores høns og geder. De kommer hen til mig, når jeg kommer med maden.

Jeg vasker mig om morgenen.
Vi har en vandhane ved siden
af huset. Jeg hælder det kolde
vand op i en balje og vasker mig.
Bagefter tager jeg rent tøj på.

Så skal jeg i skole.
Det tager ti minutter
at gå ad den
støvede jordvej.

Jeg er glad for at gå i skole. I skolen lærer vi to sprog. Vi lærer spansk og guarani. Guarani er et sprog, som man kun taler i det område, hvor vi bor. Jeg vil gerne være sygeplejerske, når jeg bliver stor. Så kan jeg helbrede de syge.

Nu er det frikvarter. Så får vi altid noget at drikke. I dag får vi api. Det er en varm drik, som er lavet af majs mel. I dag har vi også fået brød. Det er nogle gange det eneste, jeg spiser på en dag. Mange af mine kammerater får ikke mad derhjemme; deres mor og far har ikke råd til at købe mad.

Min bedste veninde hedder Marylin. Vi spiller tit bold i skolen. Det er det bedste, jeg ved.

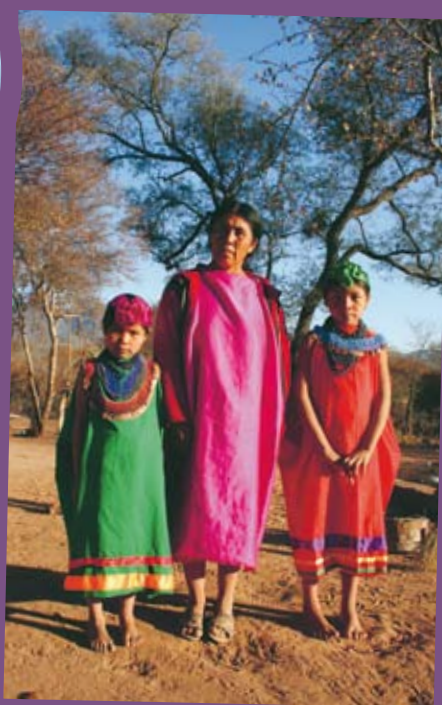
Når jeg kommer hjem fra skole, spiser jeg frokost. I dag spiser jeg ris, majs og lidt kylling. Men det er ikke alle dage, vi spiser frokost. Det er kun, når min far er kommet hjem med penge.

Det har ikke regnet i to år. Derfor kan vi ikke dyrke jorden, som er helt tør. Da jeg var lille, kunne man godt dyrke jorden.

Vi er guarani-indianere. Guarani-kvinderne har en lang kjole på. Min mor har altid en lang kjole på i stærke farver. Jeg har kun min kjole på, når der er fest. Der hører halskæder til kjolen. Halskæderne er lavet af perler og mønter. Når jeg skal være rigtig fin, har jeg en silkesløjfe på hovedet.

Inden det bliver mørkt,
laver jeg lektier. Vi har
nemlig ikke lamper i
vores hus.

Om aftenen sidder vi uden for
huset, som kun har to vægge og
et tag. Vi laver bål, drikker te og
fortæller historier. Det er helt
mørkt. Inden længe går jeg i seng
og sover.

KULTUR OG TRO

- Lær om indianske traditioner, tro og ritualer
- Lyt og dans til boliviansk musik
- Se billeder af traditionelle dragter og design din egen
- Lav mad på boliviansk
- Læs om bolivianske myter og sagn

På **ibis.dk/kulturogtro**,
kan I finde forslag til, hvordan man
kan arbejde tværfagligt med emnet
indiansk kultur og tro i Bolivia.

Vidste du, at Bolivias
hovedstad, La Paz, har et
gademarked kaldet 'Hekse-
markedet', hvor hekse
udfører trolddom, blander
trylledrikke og sælger
magiske ting, som kan
hjælpe dig på din vej?

Ræven Antonio

FORTALT AF C.I. HUACANAPI · ILLUSTRATIONER: MILLE ETTRUP KLEIN

For mange, mange år siden siges det, at alle verdens fugle en dag fløj op i himlen. Der var nemlig fest og mad. I himlen var der også en have med alle de frugter, du kan drømme om.

Samme dag var ræven Antonio ude at gå en tur. Her mødte han en ørn. Ørnen skulle lige til at flyve op i himlen. Han fortalte ræven Antonio om festen i himlen. Antonio bad ørnen om at tage ham med. Efter meget plageri tog ørnen ræven Antonio på ryggen, og sammen fløj de op i himlen.

Da de kom op i himlen, begyndte de at danse. Men ræven Antonio blev hurtigt træt. Han begyndte i stedet at spise af maden og frugterne fra haven. Han smagte på det hele og kunne slet ikke stoppe.

Efter et stykke tid spurgte ørnen:

"Skal vi tage af sted, Antonio?"

"Om et øjeblik, om et lillebitte øjeblik," svarede ræven Antonio.

Senere spurgte ørnen igen:

"Skal vi tage af sted, Antonio?"

"Om et øjeblik, om et lillebitte øjeblik," svarede ræven Antonio.

Til sidst blev ørnen træt af at vente. Han fløj tilbage til jorden og lod ræven Antonio blive tilbage i himlen.

Efter at have spist sig propmæt i frugter begyndte ræven Antonio at lede efter ørnen. Han skulle jo flyves ned på jorden igen. Men ørnen var allerede væk.

"Hvad gør jeg nu?", tænkte han.

Antonio gik i gang med at lave et reb af garn, og hvad han ellers kunne finde. Med rebet begyndte han at fire sig ned mod jorden.

På vej ned opdagede han en gruppe små papegøjer. En af papegøjerne fløj meget tæt på rebet. Da ræven Antonio så det, sagde han vredt til papegøjen:

"Papegøje med græskar-næb, pas nu på ikke at skære mit reb over."

Papegøjen tog sig ikke af, hvad Antonio sagde. Den skvadrede bare:

"K'all, k'all, k'all ...". Og så fløj den væk igen.

Lidt efter fløj den lille papegøje igen tæt på Antonio, som stadig hang i rebet. Antonio sagde endnu mere vredt:

"Papegøje med græskar-næb, pas på ikke at skære mit reb over!"

Denne gang blev pape-gøjen vred og sagde:

"Jeg skal give dig græskar-næb!"

Papegøjen fløj helt tæt på Antonio og skar rebet over med sit næb. Ræven Antonio styrtede skrigende til jorden.

"Ayyyy ... Gud, himmelske fader, jeg falder! Læg en pude frem," skreg ræven Antonio.

Men han styrtede lige ned mod jorden, og skriget kunne høres langt, langt borte.

Ræven Antonio var så uheldig at lande på nogle klipper. Han landede så tungt, at hans mave sprækkede. Al maden og alle frugterne, som han havde spist, spredte sig over et stort område.

Det siges, at resterne af det, Antonio havde spist, begyndte at spire i jorden. Træer voksede frem, og siden den dag har vi haft mange forskellige slags frugter på jorden.

Bunkeren

AF ANNE-MARIE DONSLUND · ILLUSTRATIONER: TOVE KREBS LANGE

Det var mandag. Det var midt i en drøm. Det var mors stemme:

"Du skal op..."

Jeg klemte puden omkring ørerne og pressede øjnene sammen, så min drøm kunne fortsætte. Jeg var ved den gamle bunker sammen med Magnus og Viggo. Vi havde opdaget, at nogle af de store havde åbnet indgangen. Og jeg havde altid ønsket mig at komme ned og se, om der lå nogle våben fra anden verdenskrig. Jeg klatrede gennem et hul i betonen, og under mig var der en rebstige ned i dybet. I bunden kunne man se noget, der glimtede. En skat!

"Peter, du skal op NU!" Mor ruskede i mig. "Du kommer for sent."

"Nej," skreg jeg og kravlede ind under dynen.

Jeg ved godt, det lyder, som om jeg er et totalt pattebarn, når jeg ligger der og skrider, men helt ærligt. Jeg synes, det er tortur at blive vækket midt i en drøm. Faktisk burde der stå i menneskerettighederne, at det er ethvert menneskes ret at sove, lige til man vågner. Jeg har også hørt i fjernsynet, at det er usundt at blive vækket, når man sover tungt. Det nedsætter ens levetid.

Mor hev dynen af mig.

"Det er din skyld, hvis jeg dør af søvnmangel..." stønnede jeg. "Er du ligeglad med det?"

Det var hun. Fuldstændig kold over for, at hendes elskede søn var døden nær.

Henne i skolen blev jeg ved med at tænke på bunkeren. Det var længe siden, vi sidst havde været derovre. Da vi var små, legede vi altid fange der. Det var sjovt at løbe op og ned ad bakkerne og gemme sig bag luftskakterne. Nogle gange råbte vi derned, så gav det ekko ud af de andre skakter.

"34,78 gange 123, hvad bliver det?" hørte jeg gennem en tåge. "Hvad har du fået det til, Peter?"

"Hvad?" Jeg rodede rundt i mit matematikhæfte. Tallene dansede op og ned. Camilla hviskede, at det var på næste side.

"Peter, Peter, Peter, sidder du nu og dagdrømmer igen," sukkede Anders, min lærer. Alle de andre sad med hænderne oppe. Fedterøve. Jeg svedte og tabte blyanten.

"4277,94," hviskede Camilla, lige da jeg bukkede mig efter blyanten.

"Ja, Camilla, sig det bare så højt, at vi alle sammen hører det. Peter ligger alligevel og roder efter sin blyant nede på gulvet."

Hele klassen grinede. Jeg havde lyst til at kravle ind under bordet og blive der, til timen sluttede.

Faktisk syntes jeg også, det burde være en menneskeret at slippe for at gå i skole. Jeg fattede ikke, hvad det skulle være godt for. Hvad skulle man bruge matematik til, helt ærligt?

I frikvarteret mødtes jeg med Magnus og Viggo bag målet.

"Har I hørt det? Bunkeren er blevet åbnet," sagde Viggo. Et øjeblik svimlede det for mine øjne.

"Det er løgn," mumlede jeg.

"Er du syg?" spurgte Magnus.

"Nej nej, jeg har bare lige drømt, at den var åben..."

Viggo og Magnus kiggede på hinanden, som om jeg var skør.

"Hold nu kæft med dine negerhistorier," sagde Viggo.

Jeg hadede, når han sagde sådan. Også selvom han mente det for sjov. Jeg måtte bare acceptere, at jeg var neger, mente han. Neger, neger, neger. Det sagde han altid for at drille. Ellers var

han okay. Vi var da i det mindste venner.

Vil I gerne vide, hvorfor jeg er sort i huden? Fordi jeg er adopteret.

Sådan. Så ved I det. Fra det mørke Afrika.

Jeg blev lagt i en papkasse på en trappe foran en politistation. Ingen sedler eller noget. Derfra kom jeg på et børnehjem. Og så kom min mor og hentede mig. Altså min hvide mor. Min sorte mor har jeg ikke set siden. Men hun elsker mig, det siger min hvide mor selv. Og min hvide mor elsker mig også. Og det er mere, end hvad man kan sige om Viggos mor. For hun er død! Men det driller jeg ikke med. Sådan er jeg nemlig ikke!

"Skal vi ikke gå derover?" spurgte Viggo.

"Nu?" Jeg tænkte på min mors blik.

"Ja, det er så kedeligt her," sagde han.

Magnus og jeg kiggede på hinanden. Han havde fregner og rødt hår og var den hurtigste i byen. Han kunne løbe fra alle voksne, han kunne løbe hurtigere, end når jeg cyklede, og han slap altid væk, når vi havde ringet på dørklokker for så at stikke af. Jeg derimod var den, der altid blevet fanget. Magnus smilede og mindede mig om, at vi havde FRI-kvarter. Så spænedes vi alle tre.

Bunkeren lå bag skolebiblioteket og var omgivet af høje træer. Om dagen var det de små, der legede her, om aftenen hang de store ud. Så kunne man finde øldåser og sælge.

"I min drøm var der et hul, man kunne kravle igennem, og neden for en rebstige var der en skat," fortalte jeg, mens vi nærmede os.

"Måske kan du se ind i fremtiden," sagde Magnus.

"Helt ærligt, det er der ingen, der kan," sagde Viggo.

"Det kan du da ikke vide noget om," sagde Magnus.

"Hvis man kunne det, så kunne man også forudsige katastrofer og lottoudtrækninger, og det er der aldrig nogen, der har gjort."

Jeg gad ikke sige, at jeg også engang havde drømt noget, der vedrørte Viggo temmelig meget. Det var mange år siden. Da han var lille. Jeg drømte, at hans mor døde samme nat, som det rent faktisk skete.

Min mor har sagt, at det sikkert bare var, fordi jeg vidste, hun var syg, og at hun var tæt på at dø. Og det kan også godt være, men jeg drømte, at hun sagde, at jeg skulle være god ved Viggo, for det ville blive meget hårdt for ham. Og det lovede jeg hende. Jeg lovede, at jeg altid ville være der for ham. Og det er den eneste grund til, at vi stadig er venner, for jeg er faktisk blevet mere og mere træt af ham.

Bunkeren dukkede op, vi løb ind mellem træerne og om til indgangen. Og det var rigtigt nok. Der var et hul.

Men da vi kiggede ned i det, så alting anderledes ud end i drømmen. Det var en helt almindelig trappe, der gik ned i bunden. Der lå brune efterårsblade dernede. Og så var der en dør, som var lukket.

Jeg tænkte på mors øjne og skævede til uret. Det havde lige ringet ind. Vi ville få sådan en skideballe. Og min mor ville blive meget skuffet.

"Min far siger, den bliver lukket i eftermiddag, og så er det for sent." Viggos far arbejdede på kommunen. Ved Vej og Park. Det var dem, der havde ansvaret for bunkeren. De snakkede også om at fjerne den helt.

Vi kunne selvfølgelig ikke gå tilbage til skolen, når den ville blive lukket igen i eftermiddag. Vi var nødt til at tjekke det her sted ud. Lige nu. Vi havde snakket så meget om de våben og

tyskerne, og vi havde snakket om, at der var skeletter og skatte dernede.

Magnus så nervøs ud. Han hoppede altid, når han var nervøs.

"Dig først," sagde Viggo og skubbede mig hen til hullet. "Du har jo været her før."

Lige før troede han ellers ikke på min drøm. Jeg gad ikke sige noget, men stak et ben igennem hullet og sad på kanten. Det ville blive svært at komme op igen. Men jeg møvede mig igennem og sprang ned på trappetrinene. Jeg kunne høre de andre hviske sammen, inden de kravlede gennem hullet og kom ned på trappen. De sendte øjne til hinanden, mens vi gik ned til døren. Det var typisk Viggo. Han forsøgte altid at sætte splid mellem Magnus og mig.

Viggo tog i døren. Det var, som om vi alle tre regnede med, at den var låst. Det var den ikke. Den knirkede og gik op.

En lugt af mug og støv kom ind i mine næsebor, og foran os var der bælgmørkt. Magnus tændte lygten på sin telefon og lyste rundt i rummet. Det var helt tomt. Ingen skat, ingen våben, ingen døde soldater.

Mine knæ rystede, da vi tog de første skridt ind i bunkeren, og min nakke blev helt kold og stiv.

Hvad lavede jeg også her? Vi skulle have historie nu, om anden verdenskrig, og for en gangs skyld havde jeg læst på det. Camilla kunne sikkert heller ikke forstå, hvor jeg var.

Magnus gik forrest ind i det næste rum. Jeg gik tøvende efter. Der var mega klaustrofobisk. Jeg fattede ikke, hvordan man kunne holde ud at sidde her, mens bomberne fløj rundt oppe over jorden. Jeg fattede faktisk ikke, at det ikke var farligt. Tænk, hvis bomben ramte bunkeren? Så ville den da bare styrte sammen i hovedet på folk!

Pludselig blev det bælgmørkt omkring mig. Magnus havde slukket lygten.

"Magnus...?" sagde jeg. Intet svar.

"Viggo...?" Intet svar.

"Ja ja, jeg ved godt, I er der et sted," sagde jeg og gav mig til at nynne for at få stilheden på afstand.

"Sikke en fed akustik," sagde jeg højt og fløjtede.

Men mine ord og mine fløjt forsvandt bare i et ekko langt inde i bunkeren. Jeg holdt vejret og lyttede efter dem. Der var ikke en lyd.

"Okay, så har jeg fattet det..." sagde jeg og famlede langs væggen. Den var ru og skarp under mine hænder. "Tænd nu lyset igen, det er ikke sjovt."

I det samme lød den værste mest uhyggelige latter højt og rungende. MUHAHAHAHAHAHAHAHAHAHA...

Lyden kom rullende som en flodbølge af ondskab.

Rummet fyldtes af skrig.

Magnus skreg, Viggo skreg, jeg skreg, og sammen stormede vi ud mod lyssprækken ved døren, kæmpede os op ad trapperne, hev og slæbte os op over kanten og faldt gennem hullet.

"Hvad har I gang i?" spurgte jeg og så mig tilbage.

"For helvede da," sagde Viggo og kiggede ned ad sig selv. Hans bukser var våde af tis.

"Det var altså ikke os." Magnus gispede og rejste sig op. "Det var bare for sjov det med lyset, men det andet var ikke os."

Så hørte vi en latter oppe på bunkeren. Der stod Anders, Camilla og resten af klassen og grinede.

"Blev I forskrækkede?" råbte Anders. "Det må I undskylde, men I var ligesom gået i forvejen herved, så vi ville lige lave lidt sjov med jer. Muhahaha..."

Camilla kom hen til os.

"Hvordan kunne I vide, vi skulle herved?"

Viggo, Magnus og jeg kiggede på hinanden. Øh! Så smilede Magnus:

"Det var noget, Peter havde drømt," sagde han.

"Havde du drømt det?" Anders var også kommet hen til indgangen.

Jeg nikkede og fortalte, at der havde været en rebstige og en skat i drømmen, men indgangen var den samme.

"Sejt," sagde Camilla og smilede til mig.

Anders nikkede. "Vil I så ikke gå forrest derned og vise os andre, hvad I har opdaget?"

Magnus og jeg kiggede på hinanden. Viggo kiggede bare ned ad sig selv. Hans bukser var helt sølet til. Han boede langt væk, og hans far ville ikke forstå det.

"Det vil Magnus gerne," sagde jeg så. "Viggo og mig skal lige hjem og ordne noget."

A portrait of a young man with dark hair and a serious expression, wearing a green and white hard hat with a headlamp and a black jacket. The background is purple with diagonal rays. A pink circle is in the upper right.

Marvin

Djævlén i sølvminen

TEKST OG FOTO: LISE JOSEFSEN HERMANN

Klokken er 11, og Marvins arbejdsdag i minen begynder. Den stærke sol bager på drengens mørkebrune hud, og han kaster et sidste blik ned mod byen Potosí, inden han bevæger sig ind i bjerget. Han må bøje ryggen, når han går ind i minen. Der er næsten helt mørkt. Han har en pandelampe på. Nogle steder må han kravle på alle fire for at komme frem ad de smalle, underjordiske gange. Luften bliver tyndere, og det bliver mere og mere vanskeligt at trække vejret, jo dybere han bevæger sig ind i minen. Overalt er der en kvælende hede, og varme dampe står ud fra sprækker i bjergets vægge.

Minen ligger i et stort bjerg i byen Potosí, som er en af verdens højest beliggende byer. Byen strækker sig mere end fire kilometer over havets overflade. Marvin bor sammen med sin far og sine fire søskende halvvejs oppe ad bjerget. Marvins mor lever ikke længere, hun døde for to år siden. Siden da har Marvin været nødt til at arbejde i minen for at hjælpe sin far med at tjene penge. Marvin er 14 år nu. Hele hans familie arbejder i minen. Marvins far hoster hele tiden. De kalder det minesyge. Efter at have inhaleret minens dårlige luft og støv i 35 år er farens lunger ødelagte.

Marvin synes, det er hårdt at arbejde i minen. Det sjoveste er at lave eksplosioner. Han tæller altid, hvor mange brag der lyder. Hvis han har lagt fem dynamitstænger, skal der lyde fem brag. Sker det ikke, vender han først tilbage dagen efter. Det er ligesom nytårsaften. Man skal ikke gå tilbage til en fuser.

Marvin har taget en pose med kokablade med sig. Han tygger altid koka inde i minen ligesom de andre minearbejdere. Så bliver man ikke sløj af højden, og man mærker heller ikke, når man er sulten eller træt. At tygge kokablade er en ældgammel tradition blandt indianere i Bolivia.

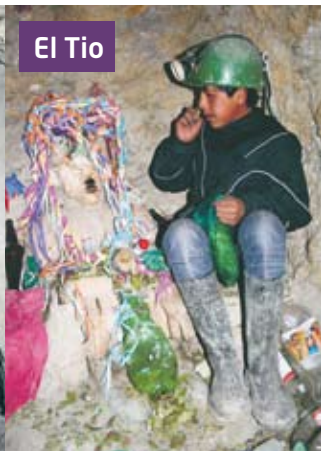
Et stykke inde i minen er der et hulrum i den ene side. Marvin går med sikre skridt derind. Der er en sjov figur derinde, som har serpentiner rundt om halsen i alle mulige farver. Det er El Tio – Minens Djævel. ”Man skal altid huske at ofre til El Tio, inden man går ind i minen. Så beskytter han os,” fortæller Marvin med respekt i stemmen.

Man siger, at El Tio er gift med Pacha Mama – Moder Jord. Derfor er det forbudt for kvinder at arbejde i minerne. Ellers bliver Moder Jord jaloux. Marvin finder posen med kokablade frem, og han har også en lille flaske med alkohol fra apoteket. Og så tænder han en cigaret. Han går i gang med at ofre til El Tio.

”Til dine øjne, så de kan se mineralernes årer. Til dine arme og til dit bryst, så du hjælper os med nemt at få mineralerne ud. Til dine fødder, så de hjælper os med at komme ud af minen i live. Til tissemanden, så den hjælper os med at bevare vores frugtbarhed.” Marvin ser alvorlig ud, mens han udfører ritualet.

Samtidig hælder han alkohol ud over de forskellige dele af El Tios ansigt. Han lægger også kokablade ved siden af ham. Til sidst sætter han den tændte cigaret i munden på ham. Alt det gør han hver dag, inden han begynder at arbejde i minen.

Marvin
synes det
sjoveste
er eksplo-
sionerne.

Bjerget, som huser Marvins mine, hedder Cerro Rico. Det betyder det rige bjerg. Og det har været et meget rigt bjerg. Da man først fandt frem til bjerget, var det fyldt med sølv. Den første mine i Cerro Rico blev åbnet i år 1545 - det er 466 år siden! Dengang var Bolivia en koloni under Spanien. Der var så meget sølv i Potosí, at man mener, det var den rigeste by i verden.

Dengang fragtede spanierne alle rigdommene fra minerne i Potosí til Europa. Bjerget fungerede på denne tid nærmest som verdens skatkammer.

I dag er minen næsten tømt for sølv. Minearbejderne finder for det meste kun mindre værdifulde mineraler som for eksempel zink, men drømmen om at gøre det store fund lever stadig blandt arbejderne.

”Engang var der en af mine venner, som faldt ned i et 50 meter dybt hul i minen og døde. Han blev 16 år gammel. Derfor passer jeg altid godt på, når jeg er nede i minen. Det er farligt at være hernede.” Marvin bliver ked af det, når han tænker på det. Han har selv været ude for flere ulykker. Heldigvis er der ikke sket noget alvorligt.

Marvin går længere ind i minen. Derinde har hans kollega hakket en masse mineraler fri af minen. Marvin skal hjælpe ham med at få det ud. Marvin begynder at læsse mineraler i sin rygsæk. Der er både zink og sølv derinde. Marvin kan bære 30 kilo ad gangen. Han begynder at gå hen mod udgangen. Minen

går 150 meter nedad og 350 meter indad i bjerget. Snart kan Marvin skimte solen gennem den cirkelrunde åbning i minen. Det tager en halv time at bære mineralerne ud af minen. Han bærer cirka 300 kilo om dagen.

Nu er klokken fire om eftermiddagen. Det er blevet tid til, at Marvin skal i skole. Han går i 7. klasse. Han har timer fra klokken otte til klokken halv ti om aftenen. Det er svært at holde sig vågen, da han jo har arbejdet fem timer i minen. Marvin kæmper med trætheden.

Efter skole skynder han sig op ad bjerget og hjem til sin familie. Han snakker med sin far om sine drømme for fremtiden.

”Jeg vil gerne studere, så jeg kan blive turistguide i stedet for at arbejde i minen. Det er meget hårdt og farligt at arbejde i minen. Jeg tror, det er sjovere at arbejde med turister.” Marvins øjne lyser op i det mørke ansigt, når han taler om at være guide. Man tjener flere penge ved at arbejde i minen, end hvis man arbejder som turistguide. Alligevel vil Marvin hellere være guide. Det er nemlig ikke farligt. Marvins far synes også, at han hellere skal være guide.

Der er 350 miner i Cerro Rico, og cirka 8000 mennesker arbejder i dem. Flere end 2000 af dem er børn ligesom Marvin. Der er altid nogle, som dør, hvis der er gasudslip i minen, eller hvis der falder store sten ned på dem. Nogle gange er der også nogle, som dør, hvis de er for tæt på dynamitten, når den eksploderer. Hvert år er der omkring 25 mænd og børn, som dør i minerne i Cerro Rico.

NATUR OG KLIMA

- Bliv klog på Bolivias geografi
- Gå på opdagelse i regnskoven
- Lær om Bolivias naturressourcer

På **ibis.dk/naturogklima**, kan I finde forslag til, hvordan man kan arbejde tværfagligt med emnet natur og klima i Bolivia. I kan finde informationer om Bolivias forskelligartede regioner, de mange klimazoner og hvordan klimaforandringerne påvirker livet i Bolivia.

Vidste du, at Bolivias hovedstad, La Paz, er verdens højest beliggende hovedstad? Byen ligger mellem 3600 til 4000 meter over havet omkranset af sneklædte bjergtinder.

Venskabsknob

AF METTE FINDERUP · ILLUSTRATIONER: SUSSI BECH

... Spredelhagl fra Emmy Leander Nielsens dagbog

Min mor har altid kæmpet hårdt for, at jeg skulle have en hobby. Jeg forstår det egentlig ikke, for jeg mener selv, jeg allerede har masser. Jeg er for eksempel en ganske øvet sofa-surfer. Jeg kan både ligge almindeligt i vores beigefarvede flyder. Jeg kan også ligge på ryglænet og hen over armlænet, OG jeg kan se fjernsyn samtidig.

Fjernsynet er en anden af mine mange fornuftige hobbyer. Jeg har blandt andet fuldstændig styr på handlingen i serien 'Girls & Glitter', og jeg kender alle personerne i 'Teenage Ghost Detective High School' så godt, at jeg ALTID kan gætte, hvem der er morderen, allerede før den første reklameblok ruller over skærmen ti minutter inde i udsendelsen (der er for øvrigt 86 personer, hvis nogen gerne vil vide det). Både sofasurfing og tv-serier er hobbyer, det tager lang tid at blive ekspert i, og jeg øver mig derfor dagligt. Men det er desværre ikke den slags hobbyer, min mor regner for noget.

"Du skal ud at bruge din krop, Emmy. Du skal møde andre børn. Og du skal lære noget!"

Det nytter ikke, at jeg prøver at forklare hende, at jeg lærer vildt meget om opklaring af mord og om at være led ved andre teenagere af at se fjernsyn. Det nytter heller ikke at sige, at jeg ser en hel masse til min bedste veninde Kit, der tit kommer og sofasurfer med mig. Mor vil have mig ud af huset. "Hvad med spejder?" spurgte hun i går. "Det var du så glad for, da du var mindre!"

Hendes ord fik mig til at springe op fra sofaen, som om der havde siddet både en fjeder, en mellemstor nytårsraket og en æske tegnestifter i hynderne, mens jeg råbte “Er-du-da-tosset-kone-kan-du-slet-ikke-huske-hvor-meget-jeg-hadede-det?” Hun så blot undrende på mig og sagde “Næh ...” og gik tilbage til sine gryder i køkkenet.

Der er flere slags spejder i verden, men ikke i lillebitte Karleager, som vi bor i. Her er der kun én slags. Og det er de grønne. De havde nogle rigtig pæne ternede tørklæder om halsen, og de gik med kniv og havde duelighedstegn syet op og ned ad den grønne uniform, og alt det lød egentlig ok på den lidt nørdede måde, så jeg lod mor melde mig til for nogle år siden.

“Spejder er også så dejligt enkelt. Der skal næsten ingen udstyr til,” smilede hun, og det kunne hun sagtens sige, for hun havde købt dolken brugt og fået min mormor til at strikke en grøn trøje, der egentlig ikke mindede særlig meget om den officielle, bortset fra farven. “Så kan du få en rigtig uniform, hvis du bliver glad for det,” sagde hun. Og allerede da jeg trådte ind i lokalet, kunne jeg se, at mormors trøje var en kikser. Der sad ni andre piger i fuldstændig ens – rigtige – uniformsskjorter med lommer og knapper. De havde også alle sammen flere rækker af mærker på ærmerne, og jeg følte mig nøgen på armen og helt, helt forkert. Kun en af pigerne var på min egen alder, og hun gik ovre på friskolen, så hende kendte jeg ikke, og de andre var enten meget yngre eller meget ældre. Det er, fordi Karleager er så lillebitte, at man er nødt til at gå fra kravlestadiet til pensionist-alderen for at samle et hold sammen til noget som helst.

“Hej Emmy, jeg hedder Ulla, og jeg er din spejderleder. Jeg har selv været spejder i 24 år, og det er bare SÅ sjovt!” sagde lederen, da jeg kom ind.

Alle de andre nikkede, så deres hoveder var ved at falde af, og jeg tænkte, at Ulla forhåbentlig havde ret. Jeg mener: 24 år er

meget lang tid at bruge på noget, man IKKE synes er sjovt.

“Er der nogen af jer, der kan se, hvad der er forkert ved Emmys uniform?” sagde Ulla så med glad kvadderstemme. Jeg rødmede med ekspresfart hele vejen ned fra tærne og op til hårrødderne. Er der ikke noget med, at det er meningen, at sådan nogle spejderledere skal være søde ved en?

“Hun har en forkert trøje på!” sagde en lille pige med gule rottehaler.

“Det var nu ikke lige det, jeg mente,” smilede Ulla.

“Hun har ikke noget patruljemærke,” sagde en anden.

“Nej, det er rigtigt Viktoria, men det var nu heller ikke lige det, jeg mente,” sagde Ulla. “Det køber hendes mor sikkert til hende inden næste gang.”

“Hendes spejderkniv sidder i den forkerte side,” sagde nr. 3, men det var heller ikke det, Ulla havde tænkt på, men hun

benyttede lejligheden til at forklare mig, at jeg slet ikke måtte gå med kniv, før jeg havde fået knivbevis. Og skal vi ikke bare sige, at deres overbejstrede udpegning af flere og flere ting, der var forkert ved mit udseende, ikke gav mig den allerbedste start på spejderlivet.

“Hendes tørklæde er bare bundet i en knude,” sagde den største af pigerne til sidst. Jeg tror, hun var mindst tre år ældre end mig.

“Det er rigtigt, Sofie!” jublede Ulla, og jeg forventede halvt, at hun ville tildele Sofie et nyt duelighedstegn for det rigtige svar. “Hun har jo ikke bundet sit tørklæde med VENSKABSKNOBET.”

Venskabsknobet var åbenbart et tegn på, at man hørte sammen, selv om man var enormt forskellige. Og pigerne var egentlig ret søde og ville rigtig gerne lære mig, hvordan man gjorde, men det gik bare ikke helt, som det skulle. Jeg knoklede rundt med enderne på mit tørklæde og stak dem ind under hinanden, som Ulla sagde, jeg skulle, men det blev bare ved med at være helt forkert.

“Det er heller ikke nemt, når man selv har det på,” sagde Ulla. “Kom herover, Sofie. Så kan Emmy prøve at binde tørklædet på din hals i stedet. Det er meget nemmere. Og når hun har lært det, tager vi på en lækker tur ud i naturen.”

Sofie stillede sig velvilligt op, og jeg satte tungen på plads i højre mundvig og gav mig til at sno og knytte, som Ulla havde sagt, at jeg skulle gøre. Jeg var en lille smule stresset, for alle de andre stod i en kreds omkring mig og trippede som tisse-trængende hundehvalpe, der trænger helt vildt til en lækker tur i naturen – NU. Det var dælemt svært. Og jeg kom pludselig i tanker om engang i 0. klasse, hvor jeg ikke måtte komme med på tur, fordi jeg ikke selv kunne binde mine snørebånd (jeg havde dagen forinden tudet mig til at få nogle vildt seje snørestøvler i stedet for de praktiske med velcro). Jeg kunne sagtens

se mig selv sidde tilbage i spejderlokalet på samme måde – med biblen og skammens tørklæde løst om halsen, mens de andre hoppede rundt og blev sunde ude i naturen. Sådan skulle det BARE ikke gå i dag. Derfor gav jeg tørklædet et ekstra vrid og strammede rigtig godt til og skulle lige til at se stolt på Ulla og sige 'FÆRDIG', da Sofie begyndte at gispe og tage sig til halsen.

"Det der, det er ikke et venskabsknob," sagde Ulla og gik hen til Sofie. Jeg måtte desværre nok give hende ret. Sofie var helt rød i hovedet nu, og der begyndte at komme vand i hendes øjne. Hvis jeg havde bundet knuden rigtigt, var venskabsknob i hvert fald et ret misvisende navn. Ulla flåede febrilsk i tørklædet. "Det er godt nok en stram knude, du har lavet, Emmy," mumlede hun. Hun smilede stadig. Men det var en lille smule anstrengt.

"Jeg vil have det af. Lige nu." Der var panik i Sofies stemme, og de små omkring os stirrede stadig og holdt hinanden i hånden.

"Jeg kan simpelthen ikke få knuden op. Jeg bliver nødt til at skære den af," sagde Ulla. Og hun var jo ikke spejderleder for ingenting. Der, hvor vi andre havde hentet en saks i køkken-

skuffen, hev Ulla en kniv på størrelse med en akustisk guitar op fra sit bælte og førte den op til Sofies hals. Hun blev endnu mere bleg, mens Ulla snittede. Heldigvis gik knuden let over, og tørklædet dryssede ned på gulvet i flere stykker. Knuden lå stadig samlet stædigt i et stykke. Sofie tog sig til halsen. Den var helt rød. "Mit tørklæde," hviskede hun.

"Øh ... du må godt få mit ... det er helt nyt," skyndte jeg mig at svare. "Der er slet ikke bundet knuder på det."

"Når du nu engang får et nyt selv, kan det godt være, du skal vente lidt med venskabsknobet, Emmy," sagde Ulla. "Vi plejer somme tider at lade de små ... jeg mener begynderne ... gå med en tørklædering i stedet." Jeg hørte nogle fnise og kastede et hurtigt blik hen på de små ... de havde naturligvis alle et pragt-eksemplar af venskabsknobet bundet på deres tørklæder. Møgtøser!

Jeg fik allernådigst lov til at komme med på tur, selvom jeg ikke havde noget tørklæde. Mine medspejdere vandrede begejstret med Ulla hen til Niels Helmersens mark, hvor de begyndte at hive roer op. Jeg holdt mig lidt uforstående i baggrunden, men Ulla vinkede mig frem: "Kom bare, Emmy. Vi HAR fået lov!"

Der groede ca. fem milliarder roer på den ene mark, og jeg var helt sikker på, Niels Helmersen ikke ville savne, at vi tog otte. Men jeg fattede bare ikke, hvad vi skulle med de roer.

"Vi skal lave roelygter," sagde Ulla begejstret.

"Roelygter?"

"Ja, vi udhuler roerne og sætter lys ned i dem," sagde Sofie.

"Jeg tror ikke helt, jeg forstår ... hvorfor?" sagde jeg. "Hvad er det fede i en roelygte. Lugter den ikke?"

"Jo. Men først om et stykke tid. Og det er jo fantastisk at lave tingene selv. Og du får lov til at udhule den med din kniv. Hvis du gør det godt, får du dit knivbevis. Og bagefter kan du få lygten med hjem og have den stående på dit værelse," sagde hun.

Jeg nåede aldrig at lave en roelygte. Vi gik nemlig en rigtig lang enormt frisk spejdetur, der var ved at slå mig ihjel, fordi jeg på ingen måde har en kondition på spejdniveau, og det var meningen, vi skulle i gang med snitteriet næste mandag. Men jeg kom ikke næste mandag. Jeg var helt klart ikke begejstret nok til at være spejder, og jeg var alt for glad for min Ikea-lampe, til at en hjemmelavet roefætter nogensinde ville få en chance.

Mor blev også overbevist om, at spejderlivet måske alligevel ikke var den fedeste hobby for mig, da jeg viste hende den folder, Ulla havde givet mig med hjem.

“Hvad er det?” spurgte hun.

“Det er en pakkelse til den næste weekendlejr. Det er om 14 dage.”

“Men det er jo november!? Tager man på telttur i november?”

“Ork ja, jo friskere jo bedre. Men Ulla sagde, det var nødvendigt, at alt udstyret var tiptop i orden, så vi ikke får tredobbelt akut lungebetændelse, for hun har kun det næststørste lungebetændelses-duelighedstegn på sin uniform.”

Mor så på listen med regntæt sovepose, varmt joggingtøj, plastikkrus, lommelygte, sæbeetui og ragsokker og alle mulige andre ting, som aldrig før var blevet købt ind til hendes lille sofaplante af en datter. Det ville komme til at koste en formue.

Hun kløede sig i nakken. “Sikke en masse ... Du, Emmy. Jeg fornemmer, du ikke var HELT glad for det her spejder.”

Jeg nikkede.

“Er der noget andet, du hellere vil gå til ... for det ER jo vigtigt at have en hobby!”

“Egentlig ikke ... men måske finder jeg på noget til foråret.”

“Så venter vi lidt.” Mor lukkede folderen. “Jeg ringer lige til Ulla og hører, om der er nogen derinde, der har lyst til at købe din uniformstrøje. Den er jo næsten ikke blevet brugt.”

Det var der ikke ... ■

**Miguel
& Nelson**

En sang til kærligheden

TEKST OG FOTO: LISE JOSEFSEN HERMANN

En lille mørklødet dreng går op ad bjergskrænten. Andesbjergene tårner sig op omkring ham. Foran ham går nogle køer, æsler og en masse får. Nelson er 11 år. Han synger frejdigt med sin lyse barnestemme, og ordene klinger utroligt smukt. Af og til forsvinder sangen i den kolde, kraftige vind. Derfor kan man kun lige akkurat høre, at han synger på quechua. Det er et indiansk sprog. Hans ven lærte ham sangen sidste år. Nelson kender mange sange på quechua. Det er lørdag, og Nelson skal passe familiens mange dyr, nu hvor han ikke skal i skole.

”Jeg synger altid, når jeg er ude og vogte dyrene. Så tør jeg synge lige så højt, jeg kan. Det er ikke pinligt, for det kun er dyrene, der hører mig”, fortæller Nelson og smiler forsigtigt. Han er lidt genert.

Nelson og de andre, der bor her i området, tror på Pacha Mama – Moder Jord. Det er lidt, ligesom når andre for eksempel tror på Gud. De udfører forskellige ritualer, så hun altid er glad og tilfreds. De ofrer ting til hende. Og de synger for hende. Sangene passer til forskellige tidspunkter af året. Der er for eksempel sange til karnevallet, høsttiden, for bjergene, og i november synger Nelson sange for at bede om regn.

”Der er en sang, jeg især godt kan lide. Den handler om, når hestebønne-planterne blomstrer”. Nelson bliver helt glad ved tanken om sin yndlingssang.

Det er vigtigt at have et godt forhold til naturen – Pacha Mama. Det er hende, der bestemmer, hvordan ens liv skal være. Hun bestemmer, hvor meget mad man har at spise. Og om

man overhovedet får noget at spise. Moder Jord kan godt lide, at man synger for hende. Det ved Nelson. Han har en farvestrålende vest på, som har et mønster med mange detaljer. Man kan blandt andet se tegninger af en puma, en lama og en stjerne på vesten. Det er nogle af de ting, som indgår i Nelsons hverdag. Den grønne farve repræsenterer naturen omkring Nelson og de grøntsager, man dyrker her. Vesten er en del af den traditionelle påklædning for indianerne her i området. Man kan også se en helikopter på vesten. Hende, der har vævet den, har nok set en helikopter engang og syntes, det var et fint motiv til vesten.

Det er ved at blive koldere, og solen står lavt på himmelen. Nelson begynder at genne dyrene ned fra bjerget igen. Han går ned mod sin landsby Irupata. Det er et af de fattigste områder i hele Bolivia. Næsten nede ved landsbyen møder han sin ven Miguel, som har en lille guitar i en snor om skulderen. Det hedder en charango. Her i bjergene spiller man meget på charango. Miguel er 13 år. Han har spillet charango, siden han var 12. Det er hans storebror, der har lært ham det. Miguel er på vej til fest længere nede i landsbyen. Nelson skynder sig at genne dyrene hjem, så han også kan komme med. Det er en fest, der fejrer, at det snart er tid til at så markerne. Der er også mange andre børn med til festen. De er meget optagede af et eller andet hemmeligt. Nelson og Miguel finder hurtigt ud af, hvad det er. De er nemlig ved at digte en sang. Så de skynder sig at blande sig med flokken.

”Jeg elsker at digte sange. Hver gang der er fest, skal vi børn finde på en ny sang. Sådan er reglen. Ellers er det ikke en rigtig fest”, fortæller Nelson og griner.

I dag finder de på en kærlighedssang. Den handler om en dreng, som er forelsket i en cholita. En cholita er en ung indiansk pige, som har traditionelt indiansk tøj på. I sangen blæser det også meget. Det var Nelsons ide. Han er jo lige kommet tilbage fra den blæsende bjergtop med sine dyr. MIGUELS far er

også med til festen. Han kan også spille charango. Men i dag har han et andet instrument med. Det hedder en qhunquta og ligner lidt en guitar. Miguels far drikker majs-øl. Inden han begynder på et nyt glas, hælder han en sjat ud på jorden. Det er til Pacha Mama. Det er vigtigt altid at ofre til hende. Så er der størst chance for, at høsten går godt.

Miguel har en knaldgrøn jakke på. Ligesom Nelsons vest er denne jakke traditionelt tøj for indianerne her i Irupata. Han har også en høj hue på. Den ligner lidt en nissehue. Den har bare en helt masse forskellige farver. Miguels øjne stråler. Han elsker at spille charango. Især sammen med sine venner. Det er bare det bedste, han ved. Folk her i Bolivia kan godt lide at holde fest. Det er derfor, der er så mange sange. Der begynder at komme flere og flere voksne til festen. Så er det tid til at fremføre sangen. Miguel spiller charango, og Nelson synger:

Lad det være koldt

Lad det blæse

Sådan blegner den kærlighed, jeg føler for dig

Min Cholita Alicia, få mig ikke til at græde

Sådan blegner den kærlighed, jeg føler for dig

Min Cholita Alicia,

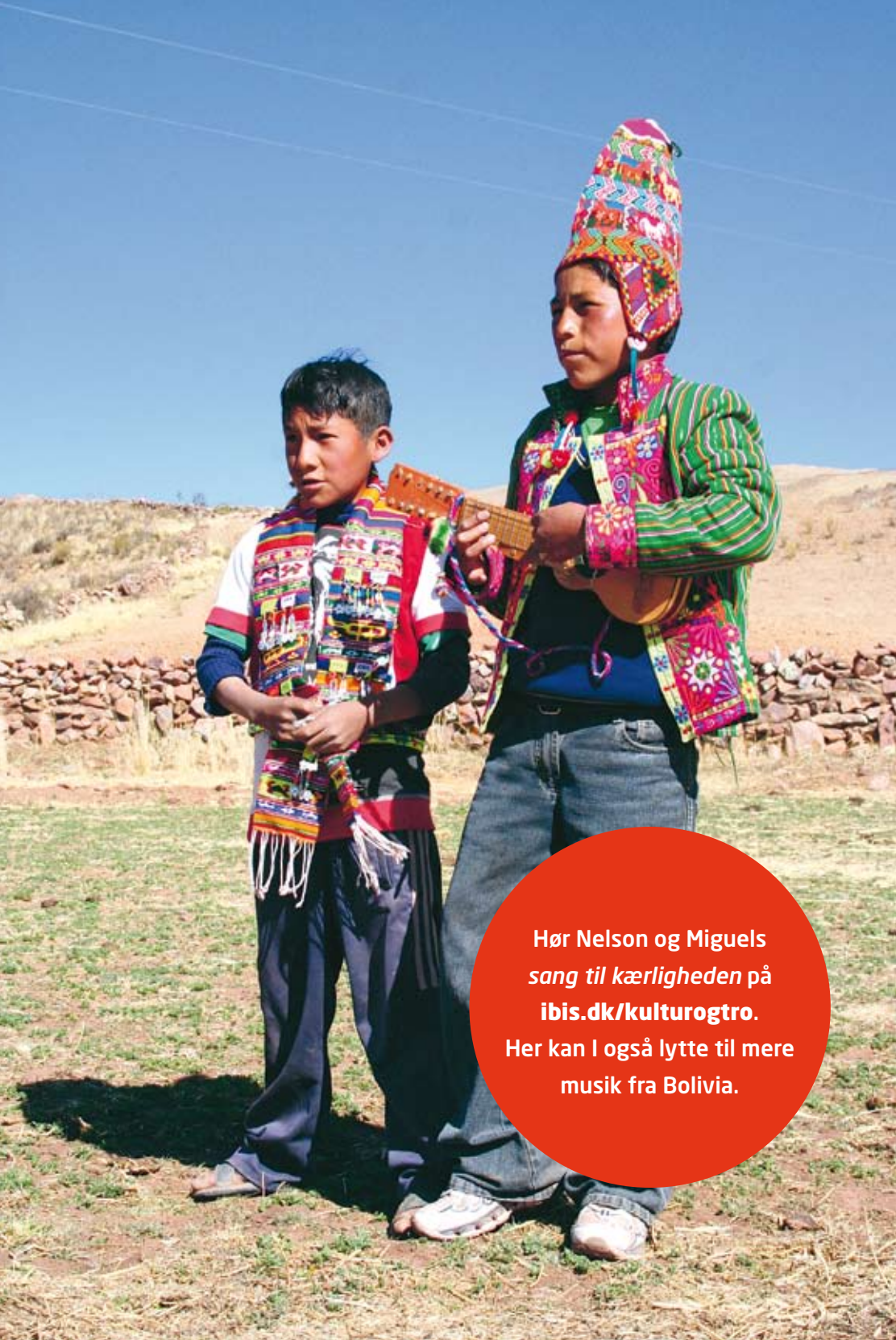
Lad det blæse eller være overskyet

Sådan blegner den kærlighed, jeg føler for dig

Min Cholita Alicia, få mig ikke til at græde

Nelson passer familiens dyr nu, hvor det er lørdag, og han ikke skal i skole.

Hør Nelson og Miguels
sang til kærligheden på
ibis.dk/kulturogtro.

Her kan I også lytte til mere
musik fra Bolivia.

Dreamteam: Ligesom Messi

AF GLENN RINGTVED · ILLUSTRATIONER: JAN SOLHEIM

Det var helt håbløst. Godt nok vidste Andreas P meget om fodbold, men der var ligegodt grænser. Og at skrive en hel stil om Real Madrid, når internettet var gået ned, det var altså umuligt. Problemet var også, at han selvfølgelig først var gået i gang med stilen i allersidste øjeblik.

"Hvad skal jeg gøre?" råbte han desperat til sin mor og far.

"Miss Wilkins slår mig ihjel, hvis jeg ikke afleverer den i morgen."

Miss Wilkins var P's engelsklærer på den Engelske Skole i San Cristobal i Sydspanien, hvor han boede sammen med sine forældre og sin lillesøster Christina. Hun var som regel flink nok, Miss Wilkins, men hun blev bare så utroligt hidsig, når folk ikke lavede deres lektier. Det ville helt sikkert koste mere end én detention. Og P hadede at sidde inde på inspektørens kontor, når han vidste, at de andre var ude og spille fodbold i frikvarteret.

"Prøv da at ringe til ham der fodbold-nørd fra din klasse," foreslog hans mor.

P tænkte sig kun om et kort øjeblik. Så bredte der sig et smil om hans læber.

"Genialt tænkt, lille mor," sagde han og kyssede hende på kinden. "Jeg ringer til Gustavo. Han er bedre end Google."

Og det var ikke engang løgn. Gustavo elskede fodbold. Han var simpelthen et omvandrende fodbold-leksikon. Han kunne nævne alle holdene i La Liga i alfabetisk rækkefølge. Både forfra og bagfra. Og han huskede alle resultater. Og topscorerlisten fra forrige år. Var der noget, man ville vide om fodbold, så kunne man bare

spørge Gustavo. Det var helt vildt, nærmest lidt uhyggeligt.

P havde godt nok ikke Gustavos nummer. Han vidste ikke helt hvorfor, for han havde de fleste andres fra klassen. Måske var det bare, fordi de næsten aldrig talte sammen. Gustavo var en type, der holdt sig mest for sig selv. Som regel sad han med hovedet begravet i en bog.

P ringede til Pablo. Han havde Gustavos nummer.

"Hvad vil du med den tyksak?" spurgte Pablo skeptisk.

"Det er noget med noget fodbold," sagde P bare.

"Du har forhåbentlig ikke tænkt dig, at han skal med på Dreamteam," grinede Pablo.

"Nej nej, bare rolig," sagde P.

Gustavo var selvfølgelig fyr og flamme, da P ringede. Han kunne snakke i timevis om fodbold. Gustavo snakkede løs. Og P skrev alt, hvad han sagde, ned på et stykke papir.

Da de var færdige med at tale, havde P nærmest skrevet hele sin stil. Det var fantastisk.

"Det skal jeg aldrig glemme dig for," sagde P lettet.

"No problemas," sagde Gustavo glad. "Det var bare sjovt."

"Bare sig til, hvis der er noget, jeg kan hjælpe dig med," sagde P.

Der blev stille i den anden ende af røret et øjeblik. Så sagde Gustavo:

"Skal I snart ned på stranden og spille fodbold igen?"

P tøvede.

"Øh ... jeg ved ikke rigtig ..." mumlede han.

Han følte et stik af dårlig samvittighed. Det var jo løgn. P vidste udmærket, at han og resten af Dreamteam var blevet udfordret af The Sharks på banen på stranden efter skole næste dag. Det var en kamp, som de ikke måtte tabe. Spillerne fra Sharks, og især deres anfører Jake Simmons, var Dreamteams absolutte arvefjender. Kampen gjaldt ikke kun æren, den

handlede simpelthen om håneretten resten af skoleåret. Og ingen kunne håne bedre end Jake.

"Du kan bare sige til," sagde Gustavo. "Så vil jeg gerne være med."

"Det skal jeg nok," sagde P så lavt, at han næsten ikke selv kunne høre det.

Men Gustavo havde åbenbart hørt det.

"Fedt!" sagde han. "Jeg glæder mig allerede."

P's mor så undrende på P, da han lagde røret på.

"Er der noget galt?" spurgte hun. "Det så da ud til, at du fik skrevet en masse."

P nikkede.

"Det var fint nok," sagde han. "Men ..."

Han tav.

"Men hvad?" blev hans mor ved. Hun var ikke sådan at ryste af, når hun først havde fået færtten af, at noget var galt. P vidste, at han ikke fik fred, før hun havde fundet ud af det. Han kunne lige så godt indrømme med det samme.

"Det er Gustavo," sagde han. "Han vil med ned til stranden og spille fodbold."

Hans mor så undrende på ham.

"Og hvad så? Det kan vel ikke være noget problem. Manolo er jo ikke med, så I mangler alligevel en spiller."

P trak på skuldrene.

"Jo men ..." han så ned i gulvet. "Problemet er, at jeg kom til at lyve for ham. Jeg sagde, at jeg ikke vidste, hvornår vi skulle spille igen. Men jeg ved, at han finder ud af det i morgen, når alle de andre begynder at snakke om kampen."

Hans mor sendte ham et blik, som sagde alt. Han vidste, hvad hun ville sige. Og inderst inde vidste han også, at hun havde ret.

"Du bliver nødt til at ringe til ham," sagde hun. "Du kan ikke være andet bekendt."

"Men de andre går helt amok," sagde P. "De hader at spille med ham."

"Men I spiller jo bare for sjov," sagde hun.

"For sjov?" sagde P. "Siden hvornår? Du kender da Jake og Pablo. De vil gøre alt for at vinde. Altid."

"Og hvad med dig selv?" sagde hans mor og smilede. Hun gjorde et kast med hovedet hen imod telefonen.

P nikkede langsomt. Så traskede han over og tog røret.

Problemet med Gustavo var, at selv om han vidste meget om fodbold, så var han suverænt den dårligste spiller, P nogensinde havde set.

Det var, som om hans fødder var skruet helt forkert på. Selv når bolden lå stille, var det umuligt for ham at få ordentligt ram på den. Han koncentrerede sig helt vildt, stak tungen ud af mundvigen og sigtede, svingede benet ... og ramte næsten altid ved siden af.

Og hvis han endelig ramte bolden, så var skuddet så skævt, at den som regel røg ud til indkast eller hen til en modstander.

Det var forfærdeligt at se på. Især når man var så uheldig at være på hold med ham.

Det var ikke nemt at vinde en kamp på de små baner, når en af spillerne på holdet var dårligere end en kegle. Man kunne jo ikke bare spille uden om ham hver gang. Nogle gange skulle han røre bolden, men så var man sikker på at miste den. Og som regel dribblede modstanderne forbi ham og scorede. Så kom han tøffende der med sin tykke mave, der hoppede op og ned, mens han prustede og stønnede som et pindsvin på vej over en motorvej.

Man kunne heller ikke bare sætte ham i mål, for armene var om muligt lige så dårligt skruet på som fødderne. Desuden var han bange for bolden.

P havde ondt af ham. Det værste var, når der skulle vælges hold på skolen. Det var jo nemt nok for P selv, for han var altid den første, der blev valgt. Men når de andre begyndte at skændes for at undgå at få Gustavo på holdet, så var det rigtig pinligt.

Sådan en som Jake kunne virkelig være led.

"Vi gider ikke have ham på vores hold," sagde han engang.
"Så er det bedre at være en mand mindre."

P fattede ikke, at Gustavo overhovedet gad være med. Men det var, som om Gustavo ikke rigtig forstod, hvad der foregik. Han smilede bare og så ud, som om han glædede sig helt vildt til at komme i gang. Det var underligt, syntes P. Normalt var han jo ikke dum. Det kunne han da ikke være, med alle de bøger han læste?

Det var en anden ting med Gustavo. At han åbenbart slet ikke selv havde fattet, hvor dårlig han var. Det virkede, som om at alle kampene - i hans fantasi - foregik på Nou Camp. Med ham selv i rollen som Messi.

Gustavo var ellevild. Han snakkede ikke om andet end fodboldkampen hele dagen. Til gengæld var de andre mildest talt rasende.

"Hvad tænker du på?" skummede Marc. "Vi har jo ikke en chance nu."

"Så slemt kan det vel ikke være. Vi mangler jo Manolo," sagde P og tænkte, at han lød nøjagtig som sin mor.

"Men så taber vi jo til de idioter," sagde Jonathan. "Du kan da ikke bare forære dem håneretten på den måde."

"Jeg synes, du skulle have spurgt os andre først," sagde holdets anfører og målmand, Nick.

"Vi andre må jo bare kæmpe ekstra meget," sagde P og forsøgte at lyde optimistisk.

I det samme kom Gustavo rendende.

"Nå, hvad så, drenge?" sagde han glad. "Er vi klar til

at give dem tæsk? Hvor skal jeg spille? I angrebet? Der er jeg bedst. Ligesom Messi.”

P skævede over mod de andre. De sad alle fire og stirrede tomt ud i luften. Så nikkede han.

”Ja ja,” sagde han uden begejstring. ”Du gør bare ligesom Messi.”

Spillerne fra Sharks skraldgrinede, da Dreamteam trådte ind på banen sammen med Gustavo. Jake var selvfølgelig ellevild.

”Hvad så?” sagde han hånligt. ”Har I fået forstærkning? Eller skal han bare føre statistik med jeres brændte chancer?”

P og de andre Dreamteam-spillere lod som ingenting. Det samme gjorde Gustavo. Han var allerede klar med bolden på midten af banen. Han stod og hoppede og rystede benene som stjernerne i fjernsynet.

”Pas nu på, du bliver bare forpustet, Gustavo,” råbte Jake.

Så gav Gustavo bolden op. Han forsøgte at spille Marc, der stod to meter fra ham. Men sparket var så skævt og hårdt, at bolden røg direkte hen til en af Sharks-spillerne.

P sukkede. Så løb han hjem i forsvaret. Det kunne blive en meget lang kamp at komme igennem.

P følte virkelig med Gustavo. De andre spillere fra Dreamteam gjorde alt, hvad de kunne, for ikke at spille ham. Det var lige før, de hellere ville banke bolden ud over sidelinjen.

Men Gustavo tog det meget pænt. Han stak en arm i vejret og kaldte på bolden igen og igen. Også selv om han stod opdækket af en modstander.

To gange forsøgte P at spille ham. Og begge gange erobrede en af modstanderne bolden og fik scoret i den anden ende. Dreamteam-spillerne bandede. Og Jake og The Sharks morede sig kongeligt med hele tiden at spille bolden hen i nærheden af Gustavo.

P knoklede som en sindssyg for at erobre de bolde, som Gustavo tabte.

Men da tiden var gået, stod der 3-3.

"Skal vi spille om det afgørende mål?" spurgte Jake.

Dreamteam samledes i en rundkreds ved det ene mål. De havde spillet en elendig kamp. Den dårligste nogensinde.

"I virkeligheden bør vi nok være glade for at få hevet en uafgjort hjem," sagde Nick. "Så slipper vi i det mindste for at høre på Jakes pralerier."

De andre nikkede. Men ikke Gustavo.

"Vi vil vinde," sagde han optimistisk, selv om han knap nok kunne få vejret. "Lad os spille om det sidste mål. Jeg kan mærke, at jeg scorer."

P og Nick sendte hinanden et blik. Nick grinede.

"Jamen, hvis du har det sådan, Gustavo, så lad os give dem høvl."

De lagde armene omkring hinandens skuldre og brølede holdets kampråb.

"Gustavo. Du holder dig bare oppe foran deres mål og venter på chancen," sagde P, da de løb ud på deres pladser. Gustavo nikkede alvorligt og luntede op i modstandernes målfelt.

Kampen bølgede frem og tilbage. Der blev kæmpet og tacklet, som gjaldt det livet. Og Gustavo gjorde, som P havde sagt.

Nick havde en fremragende redning på et skud fra Jake. Jake bandede og sparkede ud i luften i arrigskab i stedet for at løbe med hjem.

Nick fik hurtigt fat i bolden og så sit snit til at sætte en kontra i gang.

Han sendte bolden op til P, der nemt tog den ned og dribblede op imod modstandernes mål. En forsvarer kom stormende imod ham, men P satte ham af med en kropsfinte. Så var der kun målmanden tilbage. P trak højre om, da keeperen forgæves smed sig. P var helt fri nu. Han lagde an til at sparke bolden i det tomme mål, men pludselig standsede han og trådte på bolden.

"Skyd dog!" råbte Nick nede fra målet.

Men P skød ikke. Han ventede. Kiggede op. Ventede igen.

Endelig løb Gustavo helt ind i foran mål. Han havde en hånd i vejret.

"Ind over!" råbte han.

P tog sigte. Så sparkede han bolden hårdt ind på Gustavos støtteben. Den ramte perfekt. Lige på skinnebenet.

Den tykke spanske dreng så sig forvirret omkring efter bolden. Der gik lidt tid, før det gik op for ham, at den med møje og besvær var på vej til at trille ind i det tomme mål.

Gustavo stirrede den nærmest det sidste stykke ind over stregen. Så gav han et højt brøl fra sig.

"Gooool!" råbte han på spansk. "Gooooool! Messi har scoret!"

Han løb ud mod sidelinjen, som om der stod en hel tribune med jublende tilskuere og hyldede ham.

"Gooool!"

Få sekunder efter kom hans holdkammerater fra Dreamteam væltende ind over ham.

De sad på muren ved stranden og drak en sodavand. Gustavo var stadig i syvende himmel. Han fortalte igen og igen om sit mål.

"Jeg så lige hullet. Det var godt set, ikke? Lagde I mærke til, at det var venstrebenet, jeg scorede med?" sagde han.

"Ligesom Messi," sagde Jonathan og Marc i munden på hinanden.

De andre grinede.

"Ja, ligesom Messi," sagde Gustavo alvorligt. "Og det er ellers mit dårlige ben. Jeg er meget bedre med højre."

Ingen af de andre sagde noget. Gustavo sad lidt og stirrede på sin cola, som om han tænkte over noget meget vigtigt. Så kiggede han op og sagde:

"Du, Nick. Tror du, I kan bruge mig på Dreamteam?"

Et øjeblik så Nick helt forvirret ud. Han stirrede fra den ene til den anden som for at få deres hjælp. Men der var ingen hjælp at hente. Marc og Jonathan gav sig begge til at pille ved deres sodavand. Pablo rømmede sig og kiggede ned i jorden. P havde pludselig travlt med sit snørebånd.

Nick kløede sig i sit røde hår, som om han forsøgte at vinde tid. Så sagde han:

"Ja, det tror jeg faktisk godt, vi kan."

Nu var det de andres tur til at stirre på Nick, som om de ikke troede deres egne ører. Bag Gustavo sad Pablo og rystede voldsomt på hovedet. Kun Gustavo sagde noget.

"Mener du det?" mumlede han.

"Øh ja, vi kunne faktisk godt bruge en manager," fortsatte Nick. "En, der ved en hel masse om fodbold. Var det ikke noget for dig?"

Gustavo sad lidt og tænkte over forslaget. Så stak han i et stort smil.

"Fedt!" sagde han. "Overfedt." ■

**FOR 350 KR
KAN IBIS FÅ ET
BARN I EN SKOLE
ALLE FORSTÅR**

En skole alle børn forstår

Prøv at forestille dig, hvordan det vil være, hvis du på din første skoledag bliver mødt af en lærer, som taler et sprog, du ikke forstår en pind af. Hvordan skal du så lære at læse?

For at give børn af den fattige indianerbefolkning i Bolivia en chance for at bryde med fattigdom og undertrykkelse har IBIS i flere år arbejdet på at få indianerbørnene i en god skole.

Bolivia er det fattigste land i Sydamerika, hvor 55 procent af befolkningen er indianere. I Bolivia taler befolkningen hele 37

sprog. Alligevel har lærerne på landets skoler indtil for nylig kun undervist på ét sprog, nemlig spansk. I byen Sucre, hvor IBIS arbejder med projektet ”En skole alle forstår”, har kun to ud af ti børn spansk som modersmål.

Sucre ligger midt i landet, hvor en stor del af befolkningen er fattige quechua-indianere, som oprindeligt boede på landet. Selvom Bolivia både har frodig jord og sølvminer, så har den lokale indianer-befolkning været udnyttet, mistet deres jord og arbejdet under slavelignende forhold helt frem til i dag.

Med projektet i Sucre er IBIS med til:

- at uddanne lærerne i det indianske sprog quechua, så de både underviser på spansk og quechua
- at lave undervisningsmateriale på quechua
- at lave undervisningsmateriale, som handler om quechua-indianernes kultur og traditioner
- at uddanne lærerne i metoder, så de kan undervise på to sprog i klasserne
- at uddanne lærerne i at forstå og respektere den indianske kultur, så eleverne kan være stolte af deres familiebaggrund

Hvad betyder det for børnene i Bolivia, at de bliver undervist på deres eget sprog?

- Eleverne har meget lettere ved at lære at læse, når de forstår, hvad læreren siger i timerne
- Eleverne kan fortælle om deres liv med familien, og læreren forstår deres traditioner
- Eleverne er meget glade for at gå i skole og stolte af deres kultur
- Eleverne bliver bedre til både quechua og spansk
- Eleverne bliver dygtigere til alle fag i skolen

Hjælp børn i Bolivia

- og vind seje præmier

Indianske børn i Bolivia har brug for hjælp til at komme i en skole, hvor de forstår, hvad læreren siger.

Din klasse kan samle penge ind til IBIS-projektet

"En skole alle forstår" og samtidig vinde seje præmier.

Sådan gør I

- Gå med raslebøsser d. 15. maj
- Sælg de vedlagte lodsedler (bestil flere på ibis.dk/lotteri)
- Gør noget fantasifuldt for at indsamle penge

Sådan vinder din klasse en præmie

- Ved at samle flest penge ind
- Ved at vinde på et af de chancelodder, I får, hver gang klassen har samlet 100 kroner ind
- Ved at samle penge ind på den mest fantasifulde måde

Det kan I vinde

Hjem-Is til hele skolen, klassetur til Randers Regnskov, Cirkus Arena, Middelaldercentret eller en tur i biografen. DSB sørger for transporten til Randers Regnskov og Middelaldercentret.

NYHED: Nem og sjov indsamling med spejderne d. 15. maj

I år hjælper Det Danske Spejderkorps jer med at samle penge ind. Måske også i din by. Meld klassen til senest 1. maj og mød op i spejderhytten søndag d. 15. maj. Så hjælper spejderne jer med raslebøsser, ruter og optælling af pengene.

Tag dine forældre med, få en sjov og hyggelig dag sammen med klassen og hjælp børnene i Bolivia. IBIS giver is til alle klasser, der går 10 ruter eller mere!

**Læs mere og tilmeld klassen
senest 1.maj på
ibis.dk/skoleindsamling**

**69 millioner
børn går stadig
ikke i skole**

Aktionsuge med puslespil, mad og historier 9. - 15. maj

Verden over sætter skoleelever i 120 lande fokus på børns ret til at komme i skole. Det sker i begyndelsen af maj, hvor vi inviterer jer til at deltage i tre forskellige aktiviteter.

1. Bliv en brik i verdens puslespil

Sammen med jer vil IBIS vise de danske politikere, at det er på tide, at de sørger for, at alle børn i verden kommer i skole. På Christiansborg Slotsplads samler vi et kæmpe puslespil. Hver brik fortæller, hvad et barn har lært i skolen. Der vil være rigtig mange brikker i det puslespil, men der vil også mangle brikker. Nemlig brikkerne fra de børn i verden, som ikke kommer i skole.

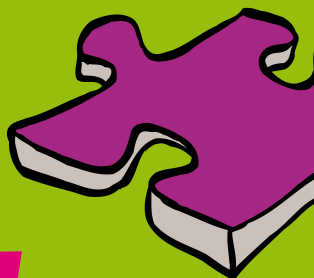

Vi har brug for din brik til verdens puslespil

Find skabeloner til puslebrikker på www.ibis.dk/verdeniskole
Hver elev dekorerer en brik. Puslebrikken fortæller, hvad du har lært i skolen: skriv, tegn eller mal.

Senest 4. maj sender I brikkerne til:

Hele Verden i Skole
IBIS
Nørrebrogade 68B
2200 København N

2. Fortæl din historie om at gå i skole

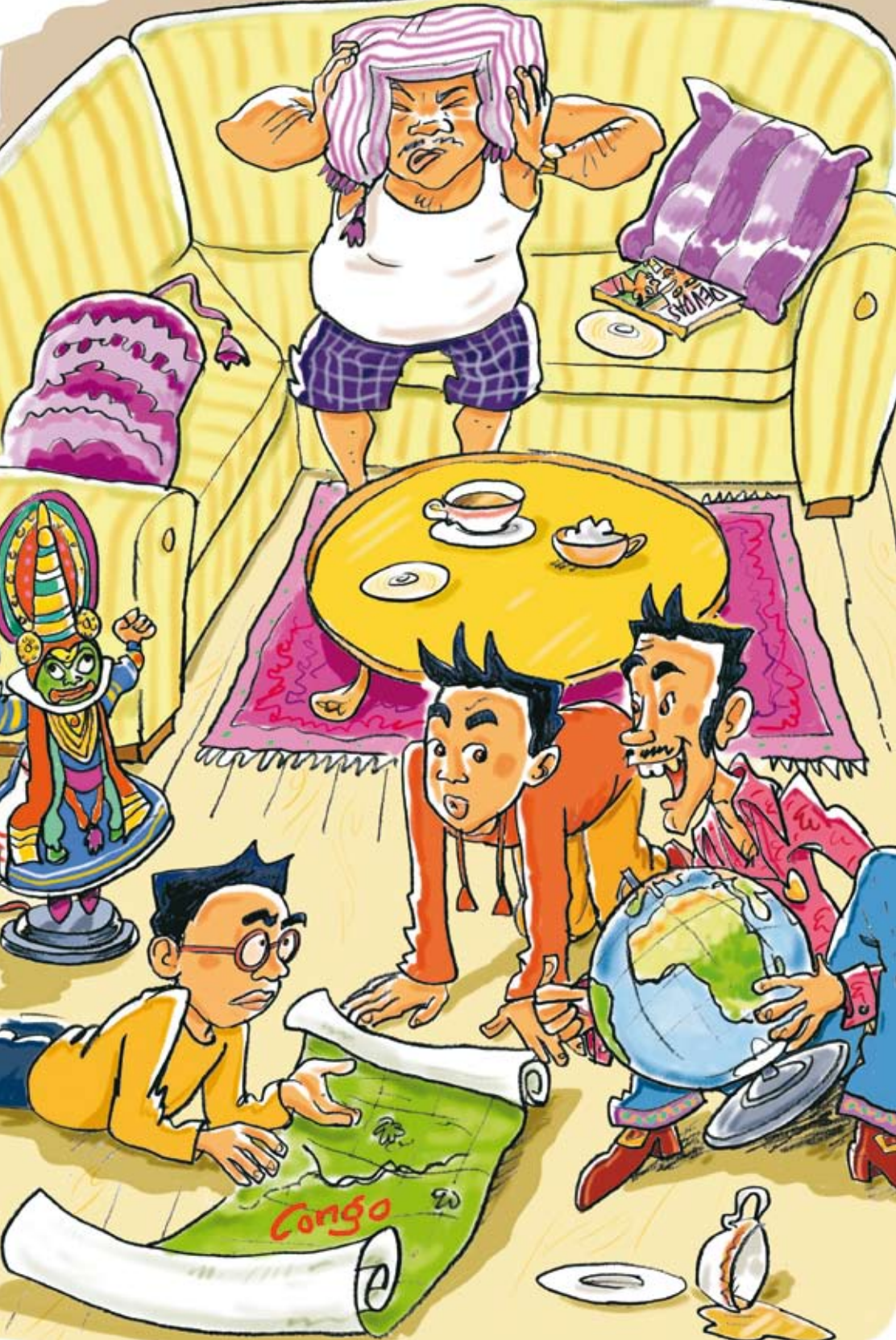
Begynd historien med følgende sætning: ”Jeg fik lov at gå i skole og lære...” Fortæl, hvad du har lært, og hvorfor du synes, det er vigtigt at komme i skole. Skriv det i en tale, en sang, et digt eller bare som en god historie. Send det hele til verdeniskole@ibis.dk senest den 4. maj.

IBIS lægger jeres historier på www.ibis.dk/abc, og vi udvælger historier, som vi inviterer jer til at fremføre i aktionsugen på Christiansborg Slotsplads.

3. Lav en boliviansk aften på skolen

Find opskrifter på boliviansk mad på www.ibis.dk/kulturogtro og inviter forældre og bedsteforældre til boliviansk aften. Eller server boliviansk mad i skolens kantine en dag i aktionsugen – og send os gerne foto, der viser, hvad I laver.

Den danske kok Claus Meyer har med hjælp fra danske skoleelever i Meyers Madhus afprøvet det bolivianske køkken. På ibis.dk/kulturogtro kan I se billeder og finde opskrifter fra elevernes dag i Meyers Madhus.

Iqbalowich

AF MANU SAREEN · ILLUSTRATIONER: LARS-OLE NEJSTGAARD

”Iqbal, vågn op min dreng. Du skal i skole, kom så, du skal vågne nu.”

Jeg kunne høre fars stemme i det fjerne, men jeg havde åbenbart mere end svært ved at vågne lige præcis den morgen.

”Hrmfysja, ja, ja, jeg skal nok, bare lige fem minutter mere, far, bare lige fem minutter.”

”Jamen, der er altså ikke tid til at snorke mere, og jeg ved godt, at du kom sent i seng, men de andre er altså allerede oppe og på vej til skole, og jeg skal også af sted.”

”Ja, ja, jeg kommer nu,” svarede jeg og rejste mig halvt i søvne. Jeg orkede bare ikke skole og havde bare lyst til aldrig nogensinde at se på hverken lærerne eller skolen igen.

”Fuck manner, vi kom altså konge sent i seng i går, far.”

”Åh ja, min søn, nævn det ikke. Jeg havde lige glemt alt om den skide skiderik til Rafiq,” sukkede far.

Onkel Rafiq var kommet hjem til os ret sent aftenen før og havde banket vildt hårdt på døren og vækket os alle sammen. Klovnene væltede ind med papir i den ene hånd og en globus i den anden, for han havde fået den fikse ide at gøre fede forretninger nede i Congo.

”Det var dog et sindssygt tidspunkt at komme forbi på, og hvad i alverden er det for noget med Congo? Er du klar over, at danskerne går i seng i ordentlig tid, og derfor gør vi det også,” sagde far vredt, efter at onkel havde prøvet at sige noget om Congo på vej ind i stuen.

”Jamen Nasseem, for fanden. Congo er altså stedet, hvor det sker mand. Glem Indien og Kina.”

”Åh Gud, hvad har jeg dog gjort, siden at jeg skal belemres med sådan en hjernedød bror? Congo, vorherre bevares.”

”Rolig, Nassem, rolig, det er sgu den fedeste plan, måske den allerstørste af dem alle. Ja, du kan kalde den for planen over alle planer.”

Mor, Fatima og Dindua gik i seng igen med det samme. De havde vist ingen fidus til onkels planer og gad slet ikke bruge en halv nat på hans genialiteter. Onkel foldede papirerne ud på gulvet og pegede som en sindssyg på en masse kruseduller.

”Dette, min kære familie, er den sygeste plan i verden.”

”Jamen, hvad står der Rafiq?” spurgte far forundret og alligevel lidt nysgerrig.

Onkel fortalte, at han havde mødt en eller anden mand fra Congo tidligere på dagen på Hovedbanegården. Numzi Numzi hed han. Numzi Numzi havde på en eller anden måde fået overbevist onkel om, at Congo helt klart var fremtiden og stedet, hvor man kunne tjene masser af penge. Det var stedet, hvor man skulle investere penge. Numzi Numzi havde også sagt til onkel, at hvis han lige fik 10.000 kr., så ville han give onkel den fedeste ide, så han kunne tjene totalt syge mange penge nede i Congo.

”Øh, onkel, du gav vel ikke ham der numse Numzi-fyren 10 kilo vel?” spurgte min bror Tariq.

”Nej, nej Tariq, hvor dum tror du egentlig lige, jeg er. Men jeg skal blankt indrømme, at jeg var totalt på og havde bedt Numzi om at vente på Hovedbanegården. Og så løb jeg hurtigt ned til Sofia Kastanjehjerne Led nede på Istedgade og lånte lige 10.000 kr. I ved hende den syge polske lånehaj og bordelmutter.”

”Åh, nej, ikke Sofia Kastanjehjerne Led. Hun blev jo dømt for ulovligheder sammen med Anni Pølseby sidste år og skulle ifølge aviserne være djævlens selv. Jeg vil ikke høre mere, Rafiq. Jeg vil på ingen måder høre mere. Du kan umuligt være min bror, din tyrkiske lammehjerne.”

"Jamen onkel, hvad var så den fedeste ide for en?" spurgte jeg, og der blev helt stille i stuen.

"Jamen den sygeste forretningside var, ifølge Numzi, at man skal sælge solarier til afrikanerne nede i Congo. Og det topfedeste ved Numzis ide, ja, det er jeg i hvert fald helt enig med ham i, det er, at det er soldrevne solarier, som man kan tjene mega-gryn på."

Onkel havde købt ideen med det samme og betalte Numzi 10.000 danske kroner, som han havde lånt af Sofia Kastanjehjerne Led.

"Det bliver så stort, og jeg ved jo tilfældigvis, at man ikke har elektricitet nede i negerhytterne, og det er derfor, at hele svineriet skal køre på solenergi," havde onkel stolt sagt, mens han satte sig ned i vores sorte læderhjørnesofa, som han faktisk også havde skaffet os for 3 år siden.

"Hmm, onkel, ikke for noget vel og ikke for at være personlig, men har du tænkt over, at folk nede i Congo nok ikke har brug for solarier?" indskød Tariq, men onkel forstod ikke, at Tariq ikke forstod Numzi Numzis ide.

"Du må gerne være personlig over for den skiderik," sukkede far og sank endnu dybere ned i sofaen, samtidig med at han tog en pude op til hovedet og skreg et eller andet uforståeligt på indisk.

"Jamen Tariq, du fatter jo intet. Der er så meget sol hele dagen lang nede i det der Congo bongo-land, så det kan jo netop betale sig med soldrevne solarier," sagde onkel og pegede febrilsk på globusen, mens han ledte efter Congo. Det gik ikke så godt, så han endte med at pege på Colombia i Sydamerika.

"Øh, tjaa, jeg kan ikke lige finde det der Congo-land, men Colombia eller Congo bongo, same shit, det er sgu ulande det hele."

"Åh onkel, for fanden da, du tror sgu da ikke, at afrikanerne lægger sig ind i et solarium, når solen skinner hele dagen?" spurgte jeg.

"Øh, jamen, øh, åhhh."

Onkel forstod pludselig, at han var blevet snydt endnu en gang og stirrede lige ud i luften, mens han langsomt begyndte at pakke alle sine papirer sammen igen og tog globusen under armen. Han stod bare og lignede et kæmpe spørgsmålstegn.

"Så forstod du det endelig, og det var vist også på tide, for jeg var altså ved at blive lidt bekymret for dig, Rafiq. Og jeg kan love dig for, min fine ven, at du endnu en gang har overbevist mig om, at du umuligt kan være min bror. Det kan simpelthen ikke lade sig gøre.

Du skal vide, at man i Danmark siger: At æblet ikke falder

langt fra stammen. Det betyder følgende for mig og mine danske landmænd, at hvis man støder ind i stammen på et æbletræ, så falder æblerne ikke så langt. Kan du forstå det, Rafiq?”

”Øh, ikke helt, Nassem, øh, hvad betyder det for mig?”

”Ja, for os her i Danmark betyder det, at du vist er stødt ind i stammen for mange gange i dit usle liv, og derfor falder æblerne jo hele tiden ned på dig. Og det er altså ikke så godt, du.”

”Øh far, det er nu ikke lige...”

”Tak Iqbal, og det glæder mig, at du er enig med din far.”

”Okay, okay. Ja, ja, jeg tror vist, at jeg har fattet det, sådan nogenlunde, men så går jeg vist igen,” sagde han og gik hen mod døren, men stoppede pludselig op.

”Øh, der er vel ingen af jer, der lige kan låne mig ti kilo vel, for jeg skylder vist Sofia Kastanjehjerne Led lidt penge, og det er et lån med den syge rente, you know, den rente, der stiger med fem kilo om dagen?”

”Hvad onkel, du har sgu da ikke taget et så åndssvagt lån mand? Når du vågner i morgen, så skylder du ikke hende Led kvindemennesket 10 kilo, men 15 kilo, og i overmorgen så er vi oppe på 20 kilo og dagen efter igen, så...”

”Okay Iqbal, jeg tror altså, at onkel har fattet det,” afbrød Tariq og fortsatte: ”Tja onkel, så er der vist ikke andet for, at du må få et arbejde.”

”Jamen Tariq, for helvede. Jeg har sgu da aldrig haft et rigtigt arbejde i mit liv.”

”Tja, de burde smide dig ud af landet og sætte dig på det første fly. Du bidrager ikke til vores land,” sagde far og gik ind i soveværelset, mens han rystede på hovedet.

Onkel var altså skyld i, at jeg kom vildt sent i seng, og nu havde jeg megasvært ved at komme op her til morgen.

”Åh, det var godt, at du kom op, Iqbal, og din morgenmad står dér på bordet, og så ses vi senere i dag,” sagde mor og pegede på noget havregrød, da jeg omsider kom ud i køkkenet.

"Jamen, hvor er alle henne, mor?"

"Jamen søde Iqbal, de er jo taget af sted, og far er lige gået, og jeg skal også på arbejde, så du må selv komme ud ad døren og i skole."

Jeg skyndte mig at fråde min morgenmad for fuld power, gjorde mig klar og så piskede jeg ud ad døren og ned ad trappe. Jeg var lige ved at ramle ind i hr. Wibrandt, der var på vej ud ad døren nede på 2. sal.

"Hvad fanden er det for djævelsk larm, du laver, din lille terrorist? Man skulle fandeme tro, at du var på flugt fra ordensmagten," brølede han ind i hovedet på mig, så spyttet stod ud til alle sider.

"Øh, jamen, jeg skal i sk...."

"Ikke noget jamen her, min fine ven, det kan jeg i den grad lige forsikre dig om."

"Jamen, jeg skal bare i skole, men kom for sent op, og nu kommer jeg for sent og..."

"Hvad fanden er den af, Iqbal, pjækker du fra skolen? Ja, det må jeg altså nok sige. Det havde jeg godt nok ikke lige set komme. Tænk, at du, af alle mennesker, svigter den danske folkeskole og så med din far, der løber rundt og sætter dannebrogssflag op over det hele. Tja Iqbal, du skuffer mit gamle danske livgarder-hjerte, det skal du altså lige vide."

"Øh, æh, næ, jeg pjækker altså ikke, det er jo bare, fordi at onkel kom ret sent i går og..."

"Næ nej, du kan godt spare dig. Jeg er nu lidt skuffet, Iqbal, og mig, der troede, at du og din fremmede familie, som vi har taget os så godt af i dette land, var begyndt blive en del af fællesskabet," afbrød hr. Wibrandt mig endnu en gang og fortsatte: "Jeg troede, at I pakistanere havde lidt mere respekt for den gæstfrihed, som vi trods alt byder jer fremmede fugle her i Dannevang, her i gode gamle Danmark, som er et yndigt land," snøftede hr. Wibrandt med den ene hånd på sit hjerte.

”Vi er nu indere.”

”Ja, ja, ja, det er vel alt sammen det samme nede i Arabien, Afrika eller hvor pokker I kommer fra. Iqbal, er du klar over, at dengang jeg var lille, så kunne man ikke bare regne med at komme i skole? Næ du, dengang var vi altså slet ikke så heldige. Jo, lige bortset fra søndagsskole, og der fik vi sgu oven i købet prygl, Iqbal. Jo, prygl, morgen, middag og aften, men det fik man sgu rigtige mandfolk ud af. Ikke alt det der med kreative fag og rundkredspædagogik, vorherre bevares, det er sgu ikke til at holde ud. Jeg brækker mig sgu af velvære, Iqbal.”

Vi blev afbrudt af dr. Khan, som trådte ud ad sin lejlighed over for hr. Wibrandts.

”Ja, hvad fanden giver du, Khan, den lille bandit pjækker sgu fra skolen,” råbte hr. Wibrandt.

”Jamen, jeg pjækker altså ikke, for...”

”Åh Iqbal, det skuffer mig altså en del. Tænk engang, at du pjækker fra skolen. Iqbal, er du overhovedet klar over, at der hvor min familie kommer fra i Pakistan, der er det altså kun dem, der har mange penge, som kan sende deres børn i skole,” sagde dr. Khan og rystede på hovedet.

Ja, der kan du selv høre, Iqbal. Jeg har sgu lige sagt det samme til knægten, svarede hr. Wibrandt og gav dr. Khan et ordentligt klask i ryggen, så Khans briller var ved at flyve væk.

”Og tænk, Iqbal,” sagde dr. Khan og rettede på sine briller. ”Tænk engang på din stakkels farfar i Indien, som måtte slide og slæbe, så din far kunne komme i skole. Det er altså langt fra alle børn, der kan komme i skole rundt omkring i verden, Iqbal.”

Jeg stod bare og gloede på dem, for de var gået totalt i selv-sving, som et gammelt ægtepar.

”Okay, okay, jeg har fattet det, men gider I at fatte, at jeg ikke fatter, at I ikke fatter, at jeg ikke pjækker. Jeg har bare sovet over mig, og nu kommer jeg endnu mere for sent, fordi I to tanter har opholdt mig her på trappen, manner. Fatter I det?”

De blev begge stille og kiggede overrasket på hinanden.

"Så kom dog af sted knægt i stedet for at, øh, hænge her i opgangen," sagde hr. Wibrandt og skyndte sig at løbe ind i sin lejlighed og smækkede døren med et smæld. Dr. Khan gjorde det samme.

Jeg stod og kiggede på de to lukkede døre og tænkte på, at de jo begge rent faktisk var på vej ud, men så kom jeg pludselig i tanke om, at jeg skulle i skole. Jeg piskede ned ad trapperne og op ad Blågårdsgade, forbi grønthandleren, Baba Ganus, som var ved at bære en masse kasser med coladåser ud fra hans varevogn og ind i butikken. Jeg nåede lige at vinke til både ham og frisøren Rubin, som stod og klippede næsehår på sig selv, hvilket han altid gør, når der ikke er kunder. Jeg løb videre ad Korsgade, til jeg kom til Blågårds skole. Der var helt stille nede i skolegården, for den første time var allerede begyndt, og det var sgu bare for meget, for jeg kom ikke kun for sent. Jeg skulle også have Danmarks ledeste lærer Jeppe Mønsted i første time.

Fuck manner, mega nedtur, og han går sgu totalt amok, når han opdager, at jeg kommer for sent for tredje gang i denne uge, og det er endda kun onsdag i dag.

Jeg gik ind i skolen og op til vores klasseværelse, hvor jeg forsøgte at kigge ind gennem nøglehullet, så jeg kunne få øje på Jeppe Mønsted.

"Jamen, goddag Iqbal, hvorfor står du og kigger ind igennem nøglehullet?" kunne jeg høre en stemme bag mig. Jeg vendte mig og så, at det var vores skolepsykolog Jeanette Ølholm.

"Øh, hej Jeanette," hviskede jeg.

"Jamen, hvad laver du egentlig her ved døren?" hviskede Jeanette og bukkede sig helt ned til mig og kiggede rundt, som om der var nogen, der lyttede.

"Jamen, jeg prøver bare at liste ind i klasseværelset, så Jeppe ikke opdager mig."

Jeanette fór op og så på mig, som om at jeg var blevet sinds-syg.

"Øh, ja, Iqbal, du er altså velkommen til at komme ned på mit kontor og lige få en diagnose eller bare noget rart medicin."

"Øh, det er helt fint, Jeanette, det er faktisk helt fjongo."

"Øh, ja, ja, helt fjongo," svarede Jeanette og begyndte at gå, mens hun hele tiden vendte sig om og kiggede underligt på mig.

Jeg vinkede til hende og åbnede langsomt og lydløst døren til klasseværelset. Jeg kiggede ind og kunne lige skimte Jeppe, det dumme dyr, som stod oppe ved tavlen og skrev et eller andet, som jeg ikke kunne tyde.

"Ornlig syg manner," hviskede jeg til mig selv.

Det var sgu min chance til at liste ind, mens han stod med ryggen til klassen. Jeg åbnede døren og krøb stille ind, som en anden afghansk taleban-kriger. Jeg krøb forbi Fatima og Freja og kom også forbi Singh og Thor, men da jeg kom til min og Mohammeds plads, gik det slet ikke.

"Hey, hvad så mand, det er sgu da tjotalt fedt. Det er sgu

Iqbal, der leger indisk gemmeleg,” råbte Mohammed, da han fik øje på mig og pegede, så alle kunne se mig.

”Luk nu røven, Mohammed,” hviskede jeg tilbage, men det var for sent, for alle havde vendt sig og kiggede på mig, mens jeg lå og slangede mig på gulvet.

Jeppe Mønsted vendte sig også om på et splitsekund. Ja, man skulle ligefrem tro, at han havde ventet på mig. Han var over mig som en sulten klapperslange, for jeg kunne mærke hans tunge vejtrækning over mig.

”Hvad fanden er den af, Iqbal Farooq, så man kommer snigende som en anden lille rotte, hvabehar? Ja, man kan ligefrem sige hvabeharry, ikke også min lille rotteven, hvis jeg må være så fri.”

Hele klassen brød ud i latter, og det var sgu bare for flovt, og det blev ikke bedre, da jeg rejste mig op fra det møgbeskidte gulv for at sætte mig på min plads ved siden af Mohammed, den ged.

”Jamen dog, jamen dog, så har man også lige fået gjort gulvet rent hvad?” råbte Jeppe ud til klassen, mens han børstede min hættetrøje ren, så der stod et kæmpe støvsky omkring mig.

”Det er jo sort rengøring,” fortsatte han.

”Øh, jeg, øh, jo, øh....”

”Ja, ja, jeg ved, at du har svært ved at tale dansk i pressede situationer. Kaviar, det er, hvad vi har,” råbte Jeppe og skreg af grin, mens han gik op til tavlen igen. Han vendte sig og kiggede anspændt på mig, mens han prustede som et andet næsehorn, så hans hår i næsen fløj ind og ud.

”Nå, Iqbal, hvad er så din ynkelige undskyldning for at komme for sent i dag? Ja, de sidste to dage var det på grund af, at du skulle sælge afghanske tæpper nede på gaden ikk? Åh, så lad mig gætte, hvad din undskyldning er i dag. Hmm, din fætter Ali Baba kom forbi med de fyrretyve fætre?” spurgte Jeppe.

”Æh, næ, det ...”

”Åh nej, Iqbal. Nu må du endelig ikke ødelægge det for mig.

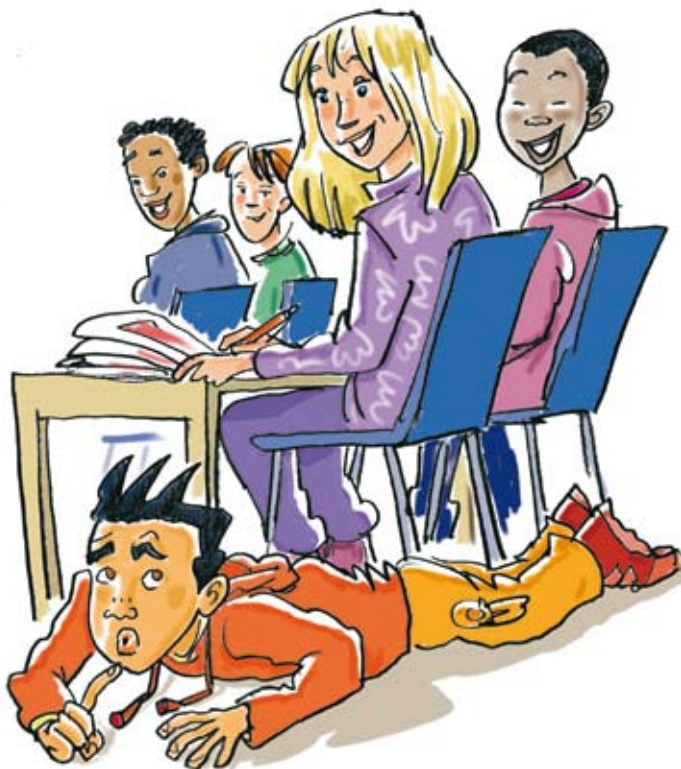
Lad mig nu i det mindste have en lille smule glæde i livet, her en ganske almindelig onsdag morgen. Lad mig nu gætte, det var så ikke Ali Baba. Åh, nu ved jeg, hvorfor du kom for sent. Du skulle støvsuge alle din fars BMW'er, ikke også Iqbalowich?"

"Øh, næ, jeg sov bare over mig, så jeg kom ikke op og..."

"Hvad fanden er det for en latterlig undskyldning, Iqbal. Den brugte du også i går og ja, også i forgårs. Det er typisk dig, Iqbal. Du er en rigtig ulv i fåreklæder. Jo, jeg har skam gennemskuet dig, min lille etniske ven," råbte Jeppe og vendte sig og skrev så videre på tavlen.

"Iqbal, hvad snakker han om, den tjaber. En ulv har sgu da ikke forklæde på," hviskede Mohammed.

"Næ, det har du da ret i, Mohammed. Han aner ikke en skid, og han er garanteret ikke engang uddannet lærer, den taber. Som om ulve går med forklæder."

Yhonny

Yhonny - den råbende billetsælger

TEKST OG FOTO: LISE JOSEFSEN HERMANN

Villa Carmen, Villa Carmen!

Motoren sætter i gang, og minibussen kører af sted. Klokken er seks om morgenen, og Yhonny begynder sin arbejdsdag i byen El Alto. Hovedgaden er så småt ved at blive fyldt af de mange gadesælgere. En kvinde sidder med en paraply for at skygge for den skarpe sol. I hendes bod kan man købe bananchips og ristede hestebønner. På ryggen har hun bundet et vævet tæppe i stærke farver sammen til en bylt. Den fungerer som en taske. Sådan ser de indianske kvinder i denne del af Bolivia næsten altid ud. Ved siden af hende sidder skopudserne på række og venter på dagens første kunder. De har elefanthuer på, hvilket får dem til at ligne bankrøvere. Det er for at beskytte sig mod solen. Den er meget stærk her i El Alto, fordi byen ligger så højt oppe i bjergene.

Yhonny er 14 år og har arbejdet i et år som vozeador. At være vozeador betyder, at man er ham, der råber ud af døren, hvor bussen kører hen. På skiltet i minibussens forrude står der Villa Carmen. Det er endestationen i La Paz, der ligger cirka halvanden times kørsel herfra. Yhonny står i døren til minibussen og råber "Villa Carmen" så højt, han kan. Søvnige passagerer stiger om bord én efter én og sætter sig og venter. Her i Bolivia er der ikke noget, der hedder køreplaner. Her kører bussen, når alle 17 sæder er fyldt op.

Det er Yhonnys far, der er chauffør. Han hedder Abraham og har selv arbejdet som vozeador i fem år, så han ved, hvad arbej-

det går ud på. Da alle sæder er optagede, gør Abraham tegn til sin søn, og dagens første tur begynder. De arbejder seks dage om ugen. Fredag er deres fridag. Yhonny beder passagererne om at betale. Det koster cirka halvanden krone at tage minibussen til La Paz. En af passagererne brækker sig over prisen. Han skal jo ikke med så langt, siger han. Ofte må Yhonny diskutere med passagererne om prisen. For mange af dem er halvanden krone mange penge, men betale skal de. "Det er det, jeg ikke kan lide ved mit arbejde. Jeg kan ikke lide, når passagererne bliver sure på mig", fortæller Yhonny og ser lidt bekymret ud.

Minibussen kører frem og tilbage mellem El Alto og La Paz. Fire gange på en dag. Yhonny råber ud af vinduet. Han åbner døren. Lukker døren. Indkræver penge. Skændes med passagerer. Holder øje med, hvornår folk skal af.

"Jeg vil gerne af på hjørnet", siger en passager. Yhonny giver sin far besked om at standse bussen. I Bolivia er der ikke stoppesteder som i Danmark. Her siger man bare til, når man vil af. Manden hopper af, da bussen standser, og en indiansk kvinde med bowlerhat og nederdel med folder stiger på og overtager sædet. Ved næste hjørne står flere af de andre passagerer af. Yhonny råber endnu en gang: "Villa Carmen, Villa Carmen". Bussen skal fyldes op igen, så de kan tjene nogle penge. Da Yhonny begyndte at arbejde som vozeador, mistede han tit stemmen, fordi han skulle råbe så højt hele dagen. Men nu har han lært teknikken og mister ikke længere stemmen. En mand vinker til bussen, fordi han gerne vil med. Den stopper ikke helt, men kører bare langsomt forbi. Yhonny åbner døren, og manden hopper hurtigt ind, inden bussen kører videre.

Bussen nærmer sig endestationen Villa Carmen i La Paz. Her er trafikken ret vild og kaotisk. Minibussen har før været involveret i et par uheld, men heldigvis er der aldrig sket noget alvorligt. Yhonny og hans far har ti minutters frokostpause inden næste tur. Yhonny køber en tallerken mad med ris, kød og majs.

Højlands-
indianske
kvinder
bærer
bowler-
hatte.

Hans far har ikke tid til at spise, for han skal i banken og ind-sætte penge. For et år siden blev Abraham syg og måtte opereres på hospitalet. I Bolivia er det ikke gratis at komme på hospitalet ligesom i Danmark. Familien havde ikke selv penge til operationen, og Abraham måtte tage et lån i banken. Bagefter blev Yhonny nødt til at gå ud af skolen, så han kunne hjælpe sin far med at tjene penge til at betale lånet. Han var lige blevet færdig med 7. klasse. Hans tre søstre og bror går stadig i skole. Yhonny er den ældste i søskendeflokken og den eneste, der arbejder.

Yhonny vinker til en dreng i en af de andre minibusser. Der er mange af Yhonnys venner, der også arbejder som vozeador. Langt om længe ankommer bussen til parkeringspladsen, hvor den holder parkeret hele natten. Klokken er ni, og arbejdsdagen er ovre. Yhonny tæller dagens indtjening. Der er cirka 32 kroner til ham. Dem bruger han til at købe tøj og den slags for. Og så giver han også penge til sin familie.

På vej hjem taler Yhonny og hans far om fremtiden. Abraham vil gerne have, at hans søn gik i skole i stedet for at arbejde, men lige nu kan det ikke lade sig gøre. Yhonny aner ikke, hvad han vil være, når han bliver voksen. Han trækker på skuldrene: "Det kommer jo an på, hvilke muligheder der er," fortæller Yhonny. Han har svært ved at forholde sig til det med drømme for fremtiden. "For eksempel bliver jeg lige nu nødt til at arbejde for at hjælpe min familie, selvom jeg faktisk hellere vil gå i skole. Det handler jo ikke om, hvad jeg selv vil. Det kommer an på, hvad det er nødvendigt, at man gør," forklarer Yhonny. ■

MINORITETER OG FORDOMME

- Lær om Bolivias mange sprog
- Arbejd med sprog og diskrimination
- Find opgaver til arbejdet med minoriteter, racisme og fordomme

På **ibis.dk/minoriteterogfordomme**, kan I finde forslag til, hvordan man kan arbejde tværfagligt med emnet minoriteter og fordomme i Bolivia. De mange indianske folk har i årtusinder været ofre for fordomme og diskriminering. Landets mange sprog har gennem tiden givet anledning til kulturelle sammenstød.

Vidste du,
at der tales 37
forskellige sprog
i Bolivia?

Stram op!

AF PETER KÆR · ILLUSTRATIONER: CLAUS HELBO

”Hvad sker der for jer!”, råbte Valdemar, lige efter at han var kommet hjem fra skole. Hans mor stod i døren og skulle ud og købe ind.

”Hvad mener du, skat?”, sagde hans mor forbavset.

Valdemar tog en dyb indånding, åbnede sin skoletaske og stod nu og fægtede med sin madkasse.

”Undskyld, men hvad er det her?”

Valdemars mor kiggede undrende på sin søn.

”Hvad mener du, skat?”

”Hvad mener du med: 'Hvad mener du?' Kan du ikke sige andet?”

Valdemar tog nu fat i madkassen, åbnede låget og hældte de sørgelige rester af dagens spisebrikvarter ud på gulvet.

”Arhhh, Valde, hvad har du gang i?”

”Hvad jeg har gang i? Undskyld mig, har du lige et par minutter til en skole-hjem-samtale, hvor jeg ikke hele tiden bliver afbrudt?”

”Du bliver da ikke afbrudt,” sagde Valdemars mor lettere opgivende.

”Hmmmm,” kom det fra Valdemar. En lyd, der mest af alt mindede om en løve, der til frokost havde fået en burgerbolle uden burger.

”Ok, Valde, hvad er der så galt, lad mig høre, og jeg skal nok lade være med at afbryde.”

Valdemar tog nu en endnu dybere indånding, pegede ned på madkassens indhold, og så tog han fat:

”Mor, to spegepølseadder! Nu har jeg trukket vejret i 13 år, og det har ikke været det letteste. Jeg prøver at leve et anstændigt liv, og hvad sker der? I lægger den ene forhindring ud efter den anden. Hvor skal jeg starte? Hvor tit har jeg ikke hørt dig sige:

’Kan du ikke gå ind til dig selv og lege?’ Jeg leger ikke mere, og hvis jeg gjorde, hvor let er det så? Har du været inde og kigge for nylig? Det er eddermame rodet. Det virker, som om der har været en virkelig dårlig klovn derinde og jongleret med håndgranater, nullermænd og saltstænger. Og hvad er så ideen med at lægge rent sengetøj i en bunke lige inden for døren på mit værelse? Havde du så tænkt dig, at det lægger sig på af sig selv?

Og hvad er så ideen med, uden at spørge mig i forvejen, at lave uanmeldte oprydningsangreb inde på mit område. Hvor fedt tror du, det er, at når jeg er i gang med kemiforsøg på tallerkener med bananfluer, vandrende pinde og udvalgte madrester, og så komme hjem til en stank af rengøringsmiddel, frisk luft og misforstået rengøringshysteri. Enig, det lignede en muggen og slimet abehjerne, men det var ligesom meningen, ik?

Nu hvor vi er i gang, så kan jeg huske massive overgreb på privatlivets fred lige fra femårsalderen. Jeg ved ikke, hvor mange gange, hvor jeg har forsøgt at falde i søvn, og du eller far så har åbnet døren og ødelagt min indslumringsfase med: ’Nu skal du altså sove!’

Hallo, hallo, indlevelse, mor, det handler om indlevelse. Som for eksempel, da jeg var begyndt i nulte klasse og havde skrevet A’er hele dagen, og du så siger, ’det var da heldigt’, når der nu er to A’er i mit navn i forvejen. Mor, følger du ikke med, ser du ikke, hvad der sker omkring dig? Vi skulle skrive små A’er! Er du klar over, hvor besværligt det er?

’Tag skoene af og stil dem i entreen!’ siger du. Hvorfor? Som om skoene bor i entreen? De er da ligeglade med, om de sover i sengen eller i entreen.

’Nej, det er vi ikke’, sagde alle højreskoene og gik hjemmefra,

så nu er vi nødt til at hinke ned på venstre fod og købe Hjemis. Nu hvor vi taler om entreen, hvorfor skal mine sko stå derude, når nu min skoletaske ikke må? Det giver slet ikke nogen mening. Der er da en grund til, at jeg stiller skoletasken lige inden for døren, når jeg kommer hjem. Jeg skal ligesom bruge den igen i morgen tidlig.

'Har du lavet lektier?' spørger du altid om. Ja og nej, formentlig flere lektier end jer to tilsammen, men sikkert ikke nok i forhold til din fantasiprofessor i brok.

'Har du drukket øl til klassefesten?' Altså, hvad havde I forestillet jer? Er dronningen ikke-ryger? Selvfølgelig har jeg smagt på en øl, for hvem af os to har sagt: 'Du skal ikke være kræsen. Du skal huske at smage på tingene?'

Og hvad er det der med: 'Du skal være hjemme senest klokken nærmest eftermiddag?' Alle andre har da ingen faste hjemmetider. Og for øvrigt, uanset hvor sent jeg er kommet hjem, så er du alligevel oppe, så hvad er problemet?

Som om det hjælper på humøret, når netforbindelsen er nede. Som om Facebook og Warcraft spiller sig selv.

Og hvordan hjælper det på min sproglige udvikling, når du tager professorklaphatten på og siger:

'Behøver du at sige "som om" hele tiden?'

Som om der er nogen, der er kommet til skade af et "som om".

'Godmorgen, her er Radioavisen. Et formfuldendt forældrepar faldt i går aftes over et "som om" og har brækket ørerne.'

'Pas på, at du ikke ridser dvd'erne, vi har ikke råd til nye.'

Som om det ikke bare er sådan et automatsvar. Mig bekendt har I da begge dankort, der passer til alle betalingsautomater. Og hvor nemt er det llllige at spille Wii med vennerne, når vi ligesom kun har én controller?

Og hvad vil du egentlig ha', at jeg skal svare på sådan et standardspørgsmål som:

'Har du gjort dig nogen tanker om, hvad du vil være, når du bliver stor?'

Jeg vil bare gerne være større, men det forudsætter jo, at du sørger for, at du og far liiige strammer op på fødevarehjælpen.

Hvad er ideen med, at der ligger to spegepøsemadder i min madkasse i dag? Er I ude på at slå mig ihjel? Følger du ikke med? Ensidig kost, fedt og fejlernæring er den største trussel for den vestlige verden. Vil du ha', at jeg skal ende som en pære-formet og rundrygget gople, der lider af indlæringsproblemer på grund af en lige knap trestjernet salami?

Så vil du sikkert sige: 'Jamen du plejer da godt at kunne li'...'

Hallo, plejer er død, eller også er plejer en person, der hjælper ældre med hovedrengøring på lidt under 7 sekunder. Hvad vil du helst ha'? Et stykke med dødsfald eller et gulv med pels på under sengen?

'Jamen, skat, du har da altid været glad for pølse og leverpostej!'

Nej, det har jeg altid aldrig været. Altid og Aldrig gik sig en tur, og så faldt altid aldrig i vandet, hvem er så tilbage?

'Jamen, det skulle du da bare ha' sagt, skat, ' vil du så sige. Kan du høre det selv?

'Det skulle du bare ha' sagt.' Hvad med, at du bare havde spurgt. Som om det ikke ville være mere naturligt?

Hvad så med 8 år med leverpostej mod madpapir, hvad går det ud på?

'Jamen ville du så ha' haft en rødbede på?'

Nej, det bliver lige så lækkert som en blodig hudafskrabning. Finger mod rivejern i hjemkundskab. Og så lige et opklarende spørgsmål: Det halve år fra jul til sommer i fjerde klasse, hvor hovednummeret i madkassen var leverpostej med ristede løg, hvad gik det så ud på? Efter et par timer i skoletasken og 40 grader i natur- og tekniklokalet, så er de ristede løg lige så ristede som en pose franske kartofler fyldt med lunkent vand.

Så kære mor, og som sådan også far, som er født uden ører. Nu må I lige stramme op, inden det her ender som det rene uland!”

Valdemars mor havde stået stille under hans lange enetale. Efter tavshed i 5 sekunder – eller 5 millioner år, hviskede hun:

”Jeg er stolt af dig.” Så hankede hun op i sit indkøbsnet og åbnede døren.

”Stolt!”, sagde Valdemar lettere forbløffet. ”Stolt, er det alt, du har at sige?”

Valdemars mor stoppede op i døråbningen, kiggede ned på pølsemadderne på gulvet og sagde:

”Bolivia.”

Og så gik hun ud for at købe ind.

MEGA MEDIA

- Få en introduktion til journalistiske værktøjer
- Lav jeres egen avis med artikler, reportager og rejsebeskrivelser fra Bolivia
- Omdan klassen til nyhedsstation fra Bolivia med nyheder, vejret og sport

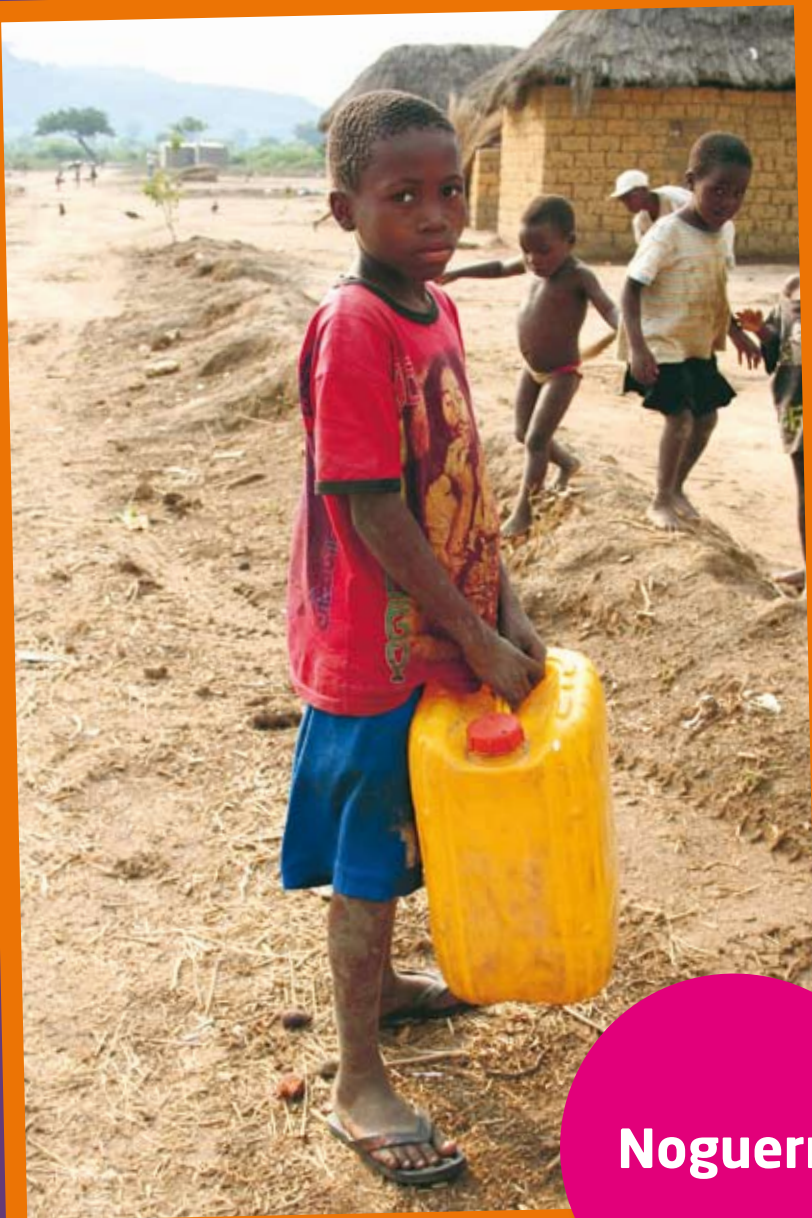

Slip din indre journalist løs!

På **ibis.dk/megamedia**

kan eleverne dykke ned i den journalistiske værktøjskasse og lære Bolivia at kende ved at formidle deres viden til 'avislæseren' eller 'tv-seeren'.

Noguerra

Noguerra hentede vand til familien og gik ikke i skole, da vi sidste år skrev om ham i LæseRaketten.

Så kom Noguerra i skole

TEKST: HANNE SELNÆS OG PEDRO DAMBI

FOTO: HANNE SELNÆS OG SIDSEL KOORDT VOGNSEN

Måske læste du sidste år i LæseRaketten om drengen Noguerra på 11 år fra Angola? Han arbejdede i huset hos sin moster, i stedet for at gå i skole. Til sidst stak han af og blev gadebarn. Nu bor han igen sammen med sin mor og far og er endelig kommet i skole.

Det er en glad dreng, der møder os, da vi tager tilbage til landsbyen for at finde ud af, hvordan det er gået, siden Noguerra startede i 2. klasse for snart et år siden.

Noguerra sidder på forreste række i klasseværelset i sin hvide skoleuniform. Egentlig vil han hellere sidde midt i klassen, men læreren har bestemt, at han skal sidde på første række.

Noguerra fortæller, at han er rigtig glad for at gå i skole, for sine klassekammerater, for sin nye lærer, for fagene matematik og portugisisk og for at lære at læse og skrive. Det går dog lidt langsomt med det sidste, synes han.

”Når jeg skal være ærlig, så kan jeg endnu ikke læse ret godt. Og jeg kan kun skrive en smule, for eksempel mit navn. Det er svært at sætte ordene sammen til sætninger, og min skrift er nok lidt speciel,” siger han.

I frikvartererne leger han med klassekammeraterne – og mest med sin bedste ven Mingo. Hjemme i det lille lerhus med et tag af strå, hjælper han rigtig meget til, for eksempel med at hente vand, fange mus og fugle, gøre rent og vaske op. Han er det ældste barn i familien, så der er meget arbejde.

Da vi senere snakker med Noguerras lærer, får vi at vide, at Noguerra er blevet en mere åben og glad dreng, efter at han er kommet i skole. Selv om det går fremad med at lære, så kunne det dog være bedre: Noguerra får ret dårlige karakterer i nogle fag og er for meget væk fra undervisningen. Måske fordi han skal hjælpe for meget til derhjemme.

Han har dog stadig tid til at spille fodbold med vennerne. Selvom det kan være svært i klip-klappere, så jonglerer Noguerra elegant med bolden, og drømmer om en dag at blive olieingeniør, ligesom Angolas præsident.

En af IBIS' medarbejdere
viser her Noguerra
LæseRaketten med
historien og billederne
af ham selv.

Sådan gik det Hele Verden i Skole 2010

200.000 danske skoleelever skød Hele Verden i Skole i mål og sikrede 3400 børn i Angola et års skolegang.

I LæseRaketten kunne I sidste år læse portrætter af angolanske børn, som var kommet i skole efter en opslidende borgerkrig i landet. Portrætterne fortalte samtidig om hverdagen for børn på landet og i byen – for eksempel om pigen Paulina, som elsker at spille fodbold.

Netop fodbold havde en central rolle i kampagnen sidste år. For første gang blev VM i fodbold afholdt i et afrikansk land, nemlig Sydafrika. Kendte fodboldspillere fra hele verden støttede kampagnen, som under VM kom til at hedde 1GOAL: Uddannelse for alle. Sammen med IBIS og mange andre organisationer fra hele verden gik det danske fodboldlandshold forrest i kampen for børns ret til uddannelse.

Til 1GOAL-kampagnen modtog IBIS mange sjove foto, hvor elever lå på langs i skolegården og med deres kroppe formede 1GOAL, eller hvor hele klassen var mast ind i et mål for at vise deres støtte til kampagnen.

På verdensplan samlede 1GOAL mere end 18 millioner underskrifter. Underskrifterne blev i september 2010 overrakt til FN's generalsekretær Ban Ki-moon på et møde i New York. I Danmark afleverede Hele Verden i Skole de danske elevers underskrifter til udviklingsminister Søren Pind.

Som noget nyt sendte IBIS i 2010 en LæseKaravane til Angola med otte IBIS-frivillige. Her mødte de børnene fra LæseRaketten og så, hvordan børnene lever. Fulde af indtryk besøgte

1GOAL

UDDANNELSE FOR ALLE

de frivillige siden hen 52 skoler fordelt over hele Danmark. Det blev en stor succes. Derfor vil der igen i år være mulighed for at få besøg af LæseKaravanen, som i år besøger Bolivia.

Mange af jer valgte at gøre en forskel. Over hele landet samlede skoleelever penge ind, for eksempel ved at skrive en støttesang, ved at sælge lodsedler eller gå med raslebøsser. I alt blev der samlet 850.000 kr. ind til skoler i Angola. Det er jo helt fantastisk.

KAMPEN MOD FATTIGDOM

- Få Verdens Bedste Nyheder om hele verdens kamp mod fattigdom
- Se animationen, der viser hvor langt vi er i kapløbet mod fattigdom
- Læs hvordan børn kan undgå stik fra dødbringende myg
- Lær om opfindelser, der gør en forskel for verdens fattigste
- Få svar på hvordan Bolivia i fremtiden kan komme ud af fattigdom

På **ibis.dk/fattigdom**

kan I finde inspiration og forslag til, hvordan I kan arbejde med emnet, 'Kampen mod fattigdom'. På siden bidrager verdensbedstenyheder.dk med historier om alle de gode ting, der allerede er lykkedes i ulandene og historier om, hvor vi mangler at gøre en indsats for at kunne afskaffe verdens fattigdom.

Vidste du, at Bolivia er et meget rigt land på ressourcer også selvom folk er meget fattige? Præsident Evo Morales er verdens første indianske præsident, og han har lovet at Bolivias rigdomme skal komme Bolivias befolkning til gode.

Forfattere og illustratorer

SUSSI BECH

Sussi Bech er uddannet på Skolen for Brugskunst (i dag Danmarks Design-skole). Medlem af tegnestuen Gimle siden 1980. Sussi Bech skriver og tegner albumserien *Nofret*, der foregår i det gamle Ægypten omkring år 1360 f.v.t. Der er udkommet 11 bind i serien, og bind 12 udkommer i foråret 2011. Desuden har Sussi lavet tegneserierne *Aida Nur* og *Egtved Pigen* samt siden 2009 den ugentlige tegneserie *Eks Libris* til Weekendavisens BØGER-tillæg. Sidstnævnte i samarbejde med Mette Finderup og Frank Madsen. Sussi Bech har ud over Kaj og Andrea-bøgerne illustreret mange billedbøger og sang-bøger for de mindste og en del ungdomslitteratur. Modtog Orlaprisen i 2005 og har desuden fået tildelt Ping Prisen, BØ-FA prisen, Det Danske Tegneserie-konvents Pris og Birkerød Kulturpris.

ANNE-MARIE DONSLUND

Anne-Marie Donslund er født på Herning sygehus og er vokset op i en duft af kager og wienerbrød i et bageri i Ikast. Som voksen har hun været et om-rejsende tivoli, hvor hun selv var karrusellen. Hun har rejst rundt med rygsæk i store dele af verden, læst svære ting på Århus Universitet og har gået på forfatterskolen for børnelitteratur. Hendes første bog hed *Saras stil* og udkom i 2003. Hun bliver stadig lige begejstret, hver gang en ny bog kommer ud. F.eks. er der lige udkommet en ungdomsbog, der hedder *Hjerte på græs* og en underlig bog om siamesiske tvillinger (sammen med Tina Sakura Bestle), der hedder *Ærtehalv*. Hun har også skrevet en facebookroman sammen med Glenn Ringtved, Alberte Winding og Daniel Zimakoff. Anne-Marie bor sammen med sin familie i Vallekilde, hvor hun arbejder på højskolen som underviser på forfatterlinjen, der er for unge med drømme om at blive forfattere. Anne-Marie kan kontaktes på mailadresse: anne-marie@vallekilde.dk

METTE FINDERUP

Mette Finderup er uddannet litteraturhistoriker og lever fuldtids som forfatter, foredragsholder og underviser ved skriveskoler. Hun skriver primært inden for to genrer: Sjove bøger og vilde dramaer med store armbevægelser.

Hun har blandt andet skrevet dagbogsserien om Emmy fra Karleager, om en helt almindelig dansk pige, der desværre er noget plaget af at have en pinlig skilsmisseemor, der er blevet kæreste med Emmys matematiklærer. Bind tre i serien om Emmy vandt Orla-prisen for Bedste Børnebog i 2010. Historien *Venskabsknob* i LæseRaketten 2011 handler også om Emmy. Det er et kapitel skrevet specielt til Læseraketten. Mette har blandt andet også skrevet fantasy-serien *Dødsgudens løgne* og *Støvets land*.

PETER KÆR

Er nok mest kendt som tv-vært i programmer som *Hvem vil være millionær?* og *Hit med sangen*, men Peter er også glad for at skrive. Han har tidligere udgivet bøgerne *Hulemandens 10 bud* og børnebogen *Køleskabsrim*, begge med illustrationer af Claus Helbo, der også er manden bag tegningen til *Stram op*.

TOVE KREBS LANGE

Tove Krebs Lange er uddannet i trykgrafik i Bruxelles og som tegner/illustrator fra Skolen for Brugskunst i København (Danmarks Designskole). Selvstændig illustrator med egen tegnestue i København siden 1984. Tove arbejder primært med bogillustration til billed- og skolebøger, bogforsider og plakater, men skriver også selv tekster til billedbøger. Seneste udgivelser *Lulu og det grønne skur*, *Lulu og det mystiske armbånd* og *Flyt så den sutsko* (2009). Herudover underviser Tove og holder illustrationsworkshops for børn og voksne både i Danmark og i udlandet. I de sidste fem år aktiv i projektarbejder til fremme for børnebogen i Chile og Vietnam. Arbejdet består dels i at undervise illustratører, dels i at arbejde i tegneworkshops med børn.

LARS OLE NEJSTGAARD

Bladtegner og børnebogsillustrator.

Lars Ole tegner for *Cartooning for Peace*, som er initieret af Le Mondes tegner, Plantu. Han er desuden fast tilknyttet det årlige satirehæfte *Svikmøllen*. Foruden serien med Iqbal Farooq, har Lars Ole bidraget med tegnerier til kriminalserien *Esme og Igor* og lægeserien *Luna og Luffe*.

GLENN RINGTVED

Novellen *Ligesom Messi* er en selvstændig historie om Andreas P og de andre drenge fra den populære fodboldserie *Dreamteam*. Der er lige nu ni bind i serien, som også udkommer i Sverige og Norge. Den er skrevet af Glenn Ringtved, som selv har boet i Spanien og dengang brugte sine egne sønner som modeller for seriens personer. Nu bor han i Hjørring, hvor han lever af

at skrive. Glenn debuterede i 1995 og har siden skrevet mange bøger, både billedbøger, børnebøger og ungdomsbøger. Du kan se dem alle sammen på www.glenningrtingved.dk

JAN SOLHEIM

Jan er selvklært illustratør og har i mange år arbejdet professionelt med at tegne til børne- og undervisningsbøger, tegnefilm og tegneserier. Jan har blandt andet tegnet *Min fars halve liv på lokum*, *Viggo vil ikke sove*, *Gersemi og de nordiske guder* og udvikler sammen med forfatteren Kirsten Sonne Harild bogserien om Cornelius Krut. Desuden arbejder Jan med omslag til et væld af børne- og ungdomsbøger. Der arbejdes med alt fra blyant på papir, gammeldags tusch på flaske og tynde pensler til rentegning og farvelægning på en digital tegneplade. Alt sammen tilsat kaffe.

Du kan se mere af Jans arbejde på www.solheim.dk

MANU SAREEN

Manu Sareen er politiker og børnebogsforfatter. Manu har skrevet en lang række børnebøger om Ibqal Farooq. I 2006 udgav Manu Sareen sin første børnebog om *'Ibqal Farooq og den sorte Pjerrot'*. Det er en moderne røverhistorie fra Indre Nørrebro. Den humoristiske beskrivelse af livet i en indvandrerfamilie blev af Politiken udnævnt som Årets Børnebog, og i 2008 modtog Manu Sareen Orlaprisen. Han har også modtaget BMF's børnebogspris 2007 samt skolebibliotekarenes børnebogspris i 2010. Som politiker er Manu Sareen spidskandidat til Folketinget for Hovedstadens Radikale Venstre og har siden 2002 været medlem af Borgerrepræsentationen. Fra 2008-2010 var han statsrevisor. Født i Indien i 1967, kom til Danmark i 1971 og vokset op i København, hvor han i dag bor med sin familie.

CLAUS HELBO

Claus Helbo er født i 1963, og er dansk grafiker og scenograf. Helbo har sine rødder i århusiansk børne- og ungdomsteater. Siden midt 80'erne har han fungeret som scenograf på forskellige teatre i hele landet for både børn og voksne. Han arbejder også som grafiker og laver teaterplakater, primært for Gruppe 38 i Århus, men også for andre teatre. Flere af plakaterne har været udstillet på diverse plakatudstillinger både i Danmark og andre steder i verden. Helbo har også lavet illustrationer til bøger, blandt andet 'Køleskabsrim' og 'Hulemandens 10 bud' skrevet af Peter Kær. I LæseRaketten har Claus Helbo lavet illustrationerne til Peter Kjærs historie, 'Stram op'.